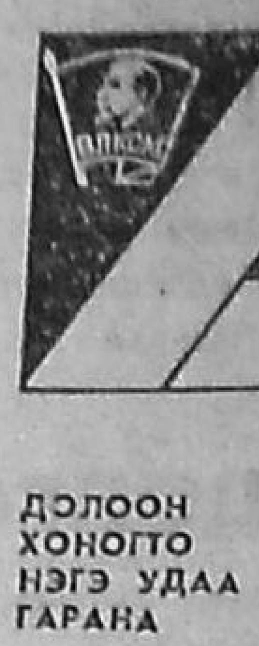

Буряадай Залуушуул

ДОЛООН ХОНОГТО НЭГЭ УДАА ГАРАНА

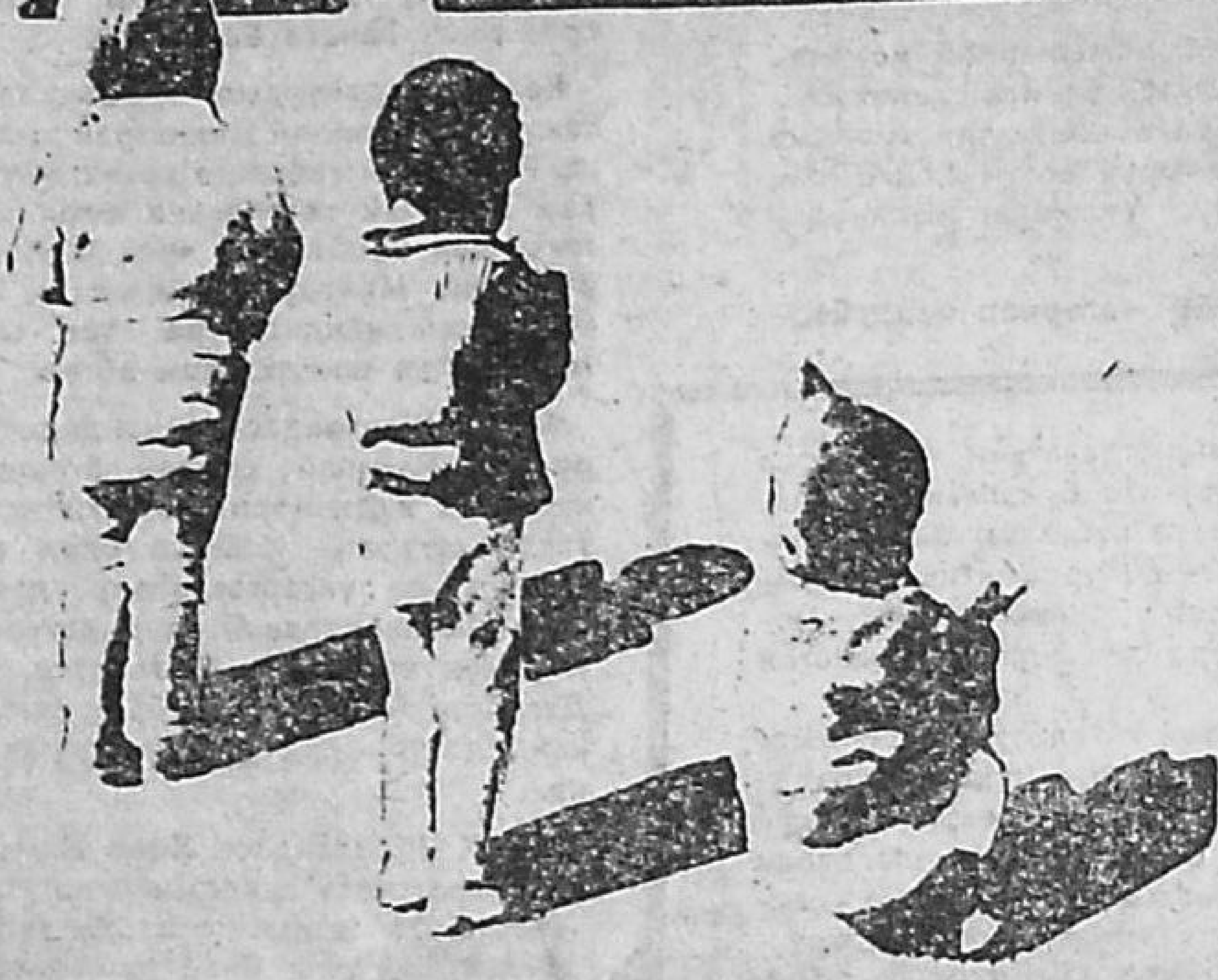
БУРЯАДАЙ КОМСОМОЛОЙ ОРГАНИЗАЦИИН ОРГАН

ГАЗЕТЭ 1931 ОНОЙ ОКТЯБРИИН 1-hЭЭ БУРЯАД ХЭЛЭН ДЭЭРЭ ОРШУУЛАГДАЖА ГАРАНА

Суббото, апрелиин 28, 1990 он
№ 17 (7097)

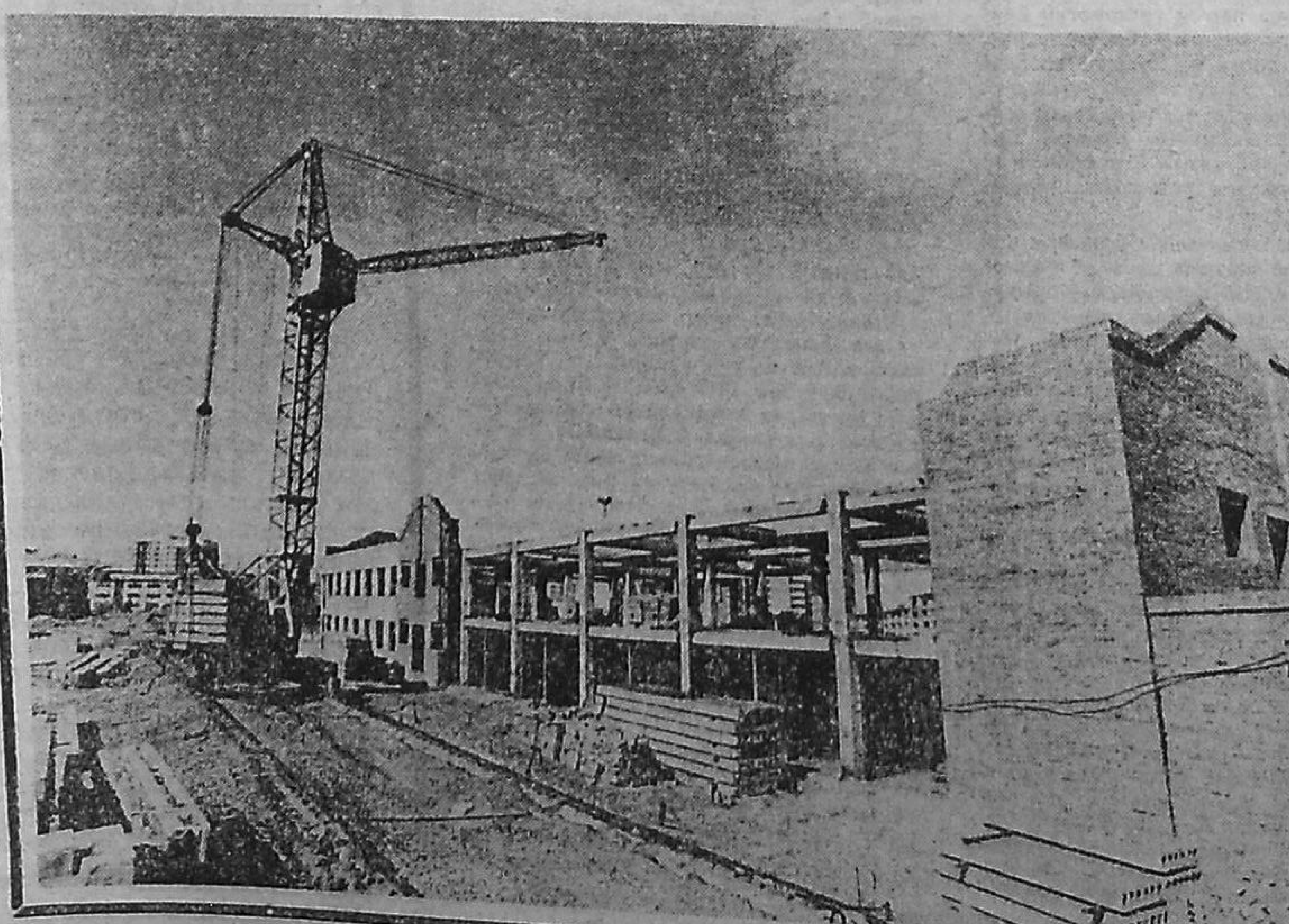
Сэн 5 мүнгэн.

УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН ХҮН ЗОН ДҮРБЭН ЖЭЛЭЙ ТУРШАДА ПОЛИТИЧЕСКЭ БОЛОН АЖАЛАЙ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ ГАРГАЖА, ХҮҮГЭДЭЙ ТОМО БОЛЬНИЦА БАРИХЫН ТУЛА СУББОТНИГУУДТА ХАБААДАЛСАЖА, МҮНГЭ ОЛОНО. ЭНЭ ХУГАСАА СОО ХОЕР МИЛЛИОН ТҮХЭРИГ СУГЛУУЛАГДАА. ЭНЭМНАЙ ЕХЭ ГҮ, АЛИ БАГА ГҮ! ГОРОДОЙ ХҮН ЗОНОЙ. ГАРГАҺАН ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ БОЛЬНИЦА ТҮРГЭН БАРИЛГАДА НҮЛӨӨЛХЭ ГҮ! СЭХЫЕНЬ ХЭЛЭХЭДЭ, СУББОТНИГУУДТА ХҮДЭЛЖЭ ОЛОҺОН МҮНГЭНЭЙ БОЛЬНИЦЫН КОРПУСУУД БОЛГОГДОЖО БАЙҺЫЕНЬ ХААНА ХАРАЛТАЙБ! ЭНДЭ ТАБИГДАҺАН АСУУДАЛНУУДТА ХАРЮУ ҮГӨӨД ТУРШАҺУУБДИ.

Субботнигой мүнгэн

НИЛЭЭД ехэ больница барихын тула хоер миллион түхэриг гээшэмнай бага. Тэрэнэй сметэ үнэсэн 10 миллион түхэриг юм. 4 жэлэй туршада оройдоол хоер миллион түхэриг хүдэлжэ олоо хадамнай үшөө 16 жэл хэрэгтэй болохо. Зүгөөр больница түсэбэй еһоор 1992 ондо тушаагдаха еһотой. Энэмнай гайхалтайл. Энээнһээ гадна, субботнигто хүдэлөөд олоһон мүнгэн найдалгүй. Юундэб гэхэдэ, тэндэ миллион түхэриг гү, али оройдоол нэгэ түхэриг хүдэлжэ олоходо болохо. Тиимэһээ больница барилгада «Москва сэрөө мүнгэ һомолно» гэжэ манда хэлээ. Тиихэдээ манай хүсэл оролдолгоһоо дулдыдангүйгөөр барилга өөрынгөө ябасаар бодхоогдожол байна бшуу. Эндэ манай эдэбхи үүсхэл ямаршье нүлөө үзүүлиэгүй. Теэдшье барилгын счедто эльгээһэн мүнгэн «хооһон» лэ. Тэдэ товарна хангалгаар бэхижүүлэгдэнэгүй. «Жилгражданстрой» трестын 4-дэхи СМУ (генподрядчик) «Москвагай үгэһэн» соол хирпиисэ, цемент абаха болоно. Хэлсээнэй еһоор барилгын материалнуудые худалдажа абахын тула «ниитын мүнгэ» хэрэглэжэ болохогүй юм ха. Тиихэдээ «ниитын мүнгэн» барилгын ябасые түргэдхэжэ шадахагүй. Барилгашад энэ мүнгэндэ ямаршье хабаагүй юм байна. Сэхыень хэлэхэдэ, тэдэ энээндэ анхарха сүлоогүй. Барилгын упраалени больницаһаа гадна, үшөө табан объект бариха, тэдэнь бултадаа ашаглалгада оруулагдаха. Энээн дээрэһээ гол хүсэнэй хайшаа ошохо байһыень ойлгобо еһотойт. 4-дэхи СМУ хүсэтэй подразделени гэжэ хэншье арсанагүй, тэрэ жэлдээ 6 миллион түхэриг ашагладаг. Зүгөөр больница тэрэнэй ори ганса объект бэшэ гэжэ хараада абалсаха хэрэгтэй. Субботнигто ямаршье хабаагүй шалтагаанууд эндэ оролсодог байна. Эндэһээ эхилжэ, тобшолол хээбди.

Үгы, би субботнигуудые буруушаана бэшэб, харин субботнигой үедэ хэды шэнээн ажал хэгдээб, хэды мүнгэн орооб гэжэ хүн бүхэндэ ойлгосотой байхын тула «ажалай үүсхэлые» зүбөөр хэрэглэхэдэ болохо бшуу.

Тэрэл больница абаад хараябди. Бидэ бултадаа тэрээн тухай бэшэнэбди, хэлсэнэбди. Энээнһээ уламжалан, больница өөдөө ургана бэшэ бшуу. Иимэ объектнууд гансал эдэбхи үүсхэлэй үндэһөөр бодхоогдохогүй, харин тэдэ түсэбтэ оруулагдахгүй гэжэ бултадаал һайнаар мэдэдэг хабди. Хүшэр байдалые хэрэглэн, юундэ хүнүүдээр зугаа наада хэнэбибди! Томо ехэ больница байгаашье һаань, тэрэниие барихын тула городой бүхы хүн зониие хүлгүүлһэнэй хэрэг бии гү! Теэдшье маанадай хүсэл оролдолго больницые ашаглалгада оруулгые түргэдхэхэгүй гэжэ мэдэжэ ха юмбибди.

Субботнигой үдэр би нилээд олон хүнүүдтэй хөөрэлдөөб. Тиихэдэмни тэдэ иигэжэ хэлээ: жэшээлхэдэ, маанадай хирпиисын заводто хүдэлжэ, саарһан мүнгэ бэшэ, харин барилгын материал больницын жасада эльгээгээ һаамнай, дээрэ байгаа. Хаа хаанагүй иимэрхүүл һанамжатай. Заримашуул барилга дээрэшье ажалладаг гээшэ. Барилга дээрэ хүдэлхын аргагүй байгаа һаа, городоо болбосон түхэлтэй болгоходо хамаагүй бшуу. Дворнигуудта даалгажа үгтэһэн участогууд дээрэ бэшэ, харин комхозой огтошье анхардаггүй талмайнуудые арилгаха, сэбэрлэхэдэ болохо. Иимэрхүүгээр ажал эмхидхэбэл, хүнүүдтэшье ойлгосотой байха һэн.

В. ВЛАДИМИРОВ.

БЭЛЭГГҮЙ

Буряадай комсомолой организациин делегадууд ВЛКСМ-эй XXI съездһээ бусаа

Манай делегадуудые хэншье гомдохоогоогүй гэжэ эртээнһээ хэлэе. Юрэл ВЛКСМ-эй XXI съезд өөрынгөө делегадууд болон айлшадта хоморой шухаг бэлэгүүдые бариха гэжэ оролдоогүй. Теэд үнгэрһэн жэлнүүдэй ёһо заншалнууд үнгэрэн ошоо ха юм даа. XXI съезд удаан мартагдахагүй. Урдахи жэлнүүдтэ үнгэргэгдэһэн съезднүүдтэ орходоо мартагдашагүй үйлэ хэрэгүүд, үгэ буляалдаанууд олон байгаа.

Мүнөө мүнгэн тоотой гэжэ заагдадаг болонхой. Иигэжэ съезд үнгэргэлгэдэ ВЛКСМ хоер миллион түхэриг гаргашалаа гэжэ түрүүшээр соносхогдоһон байна. Харин урдахи жэлнүүдэй комсомолой хуралдаануудые үнгэргэлгэдэ нилээд ехэ мүнгэн гаргагдадаг байжа болоо. Съездын нэгэ минута 170 түхэригэй болодог байгаа ха юм. Юрэдөө энээн тухай бодоодшье үзэхэнь бэрхэтэй байна.

«Саг гээшэ мүнгэн» гэһэн американ оньһон үгэ һанаанда ороод хихо юм. Магад тиимэһээ делегадууд микрофоноор үгэ хэлэхэ гэжэ ушар ухаангүй оролдоншьегүй байжа болоо.

Харин өөһэдынхидтөө тэдэнэр иимэрхүүгээр хөөрөө:

Асуудал: КПСС-эй ЦК-гай ороной бүхы коммунистнуудта хандажа бэшэһэн нэмэл бэшэг съезддэ суглараашадай анхарал хандуулаа. Комсомолой съезд энэ нэмэл бэшэгтэ ямараар хандааб? Буряадай делегадууд ямараар дуугаа үгөөб?

Александр Елгин, ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь: Делегадуудай бүхы тоогой найманай нэгэ хуби гэхэ гү, али 200 хүн олонхидһоо ондоо һанамжатай байбал, тэрэнээ хамгаалха эрхэтэй гэһэн шиидхэбэри съезд дээрэ абтаһан байна. Бидэ «Тусхай һанамжа» гэжэ нэрэтэй шиидхэбэриин түлөө дуугаа үгөө һэмди. Тэрээн тухай «Комсомольская правда» газетэдэ бэшэгдээ һэн.

Асуудал: ВЛКСМ-эй XXI съездын хүдэлмэридэ партиин ЦК-гай секретарь Е. К. Лигачев хабаадаа. Тэрэ комсомолшуудай урда үгэ хэлэхэдээ, Союзай ажахын тоосооной ажал хэрэгүүд болон тэрэнэй предприятинуудай ямар налог түлэхэ байһан тухай тэмдэглээ. Энэ талаар танай һанамжа ямар бэ?

Сергей Бобрыш, БАМШ-гэй мэдээсэлэй-тоолон гаргалгын түбэй инженер-электрик: Комсомолой предприятинууд хүнгэлэлтэнүүдтэй байха зэргэтэй гэжэ Егор Кузьмич тэмдэглээ һэн. Залуушуулай экономикые партиин, ажалшадай дэмжэһэндэ баярланабди. Гэбэшье ороной Верховно Совет энэ талаар эсэсэй шиидхэбэри абаха байна.

Асуудал: Зүбшэн хэлсэгдэһэн олон дурадхалнууд сооһоо автономи гэхэ гү, али АССР-эй комсомолой организацинууд тухай асуудал онсо һуури эзэлнэ.

Бато Путункеев, Ахын районой «Найрамдал» колхозой экономист: Манай делегаци зал соо Яхадай делегадуудтай суг һуугаа. Иигэжэ бидэ тэдээнтэй зүбшэн хэлсэһэнэй удаа тус асуудал тушаа һанамжаяа хэлэхыень ВЛКСМ-эй Яхадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. Федотовто даалгабабди. Теэд энэ талаар асуудал тодоруулхын тула нэгэ дуугаар гээгдэшообди.

Асуудал: Сергей Бобрышой гараа үргөө һаа, асуудал шиидхэгдэхэ байгаа гэжэ ойлгообди. Теэд юундэ Сергей иимэ шиидхэбэри абаха дурагүй байгааб?

С. Бобрыш: Түргэн юумэн дэамай бэшэ байдаг гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй. Иимэ шухала асуудал тэрэ дары шиидхэжэ шадахагүй һэмди. Мүнөө тусхай комисси байгуулагдажа, тус асуудал тушаа зүбшэн хэлсэхэ. Һүүлээрнь лэ тобшололнуудые хэхэдэ болохо бшуу.

Асуудал: Съездын делегадууд ганса бэлэгүүдгүй бэшэ, мүн съездын абаһан документнүүдгүй гэр гэртээ бусаа. Иимэ документнүүдгүйгөөр комсомолой организацинуудай секретарьнарта хүшэр байха гэжэ һанагдана.

Сергей Еремчук, авиационно заводой НТТМ-эй түб: Документнүүдые үшөө дахин зүбшэн хэлсэлгэдэ, тэдэниие алдуугүйгөөр найруулгада ехэ саг гараха. Даб дээрэ «Комсомольская правда» комсомолой ажалшадта энэ талаар туһаламжа хүргэхэ. Мүнөө тус газетын хуудаһанда съездын баталан абаһан Устав толилогдоо.

Асуудал: Комсомолдо хүдэлжэ байһан коммунистнууд комсомолой түлбэри түлэхэ ёһотой гэһэн дурадхалда та ямараар хандана бта?

Андрей Колодин, Джидакомбинадай комсомолой комитедэй секретарь: Би энэ дурадхалые дэмжэхэ байнаб. Ушар юуб гэхэдэ, ниитэ-политическэ организацида олон жэлдэ хүдэлжэ байһан хүнүүд тэрэнэй һанда зэдшье оруулаагүй байха юм. Тиимэһээ үриеэ түлэхэ хэрэгтэй бшуу. Үнгэрһэн жэлнүүдэй алдуу эндүүнүүдые дабтаха ёһогүйбди.

Манай корр. Н. ДАШИЕВ материал бэлдэбэ.

БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИДЭ ХАБААДАГШАДТА СОЕЛОЙ БОЛОН ИСКУССТВЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ХАНДАҺАН

Хандалга

Хүндэтэ нүхэдүүд депутадууд!

Энэ үедэ Таанад манай республикын социально-экономическа болон соелой ажабайдалай эгээл шухала асуудалнуудаар шиидхэбэринүүдые баталан абажа байнат.

Буряадай АССР-эй хүн зоной болон үе сагай бодото эрилтэнүүдтэ харюусама гол шухала, холын хараатай зорилгонуудые бэелүүлхын тула соелой болон искусствын эмхи зургаануудые саашадань хүгжөөхэ, энэ албанай нүлөөе үргэдхэхэ, мартагдашаһан киитэ соелой, арадай заншалнуудые һэргээхэ, зохеохы ажалтанай хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ асуудалнууд Буряадай олониитын һанаае зобоно.

Энээнһээ уламжалан, республикын соелой министерствын хүдэлмэрие үндэһөөрнь хубилгаха саг хүрэжэ ерээ гэжэ һанаха байнабди.

Кандидатурануудые зүбшэн хэлсэһэнэй удаа соелой министрэй тушаалда РСФСР-эй габьяата артист, Буряадай АССР-эй театральна ажал ябуулагшадай холбооной правлениин түрүүлэгшэ Майдари Хайдапович Жапхандаевай кандидатура тон таарамаар гэһэн шиидхэбэри абтаа.

М. Х. Жапхандаевай кандидатурые республикымнай соелой болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэдэй суглаан (байгша оной апрелиин 13-да үнгэргэгдэһэн) дэмжээ. Ганса Жапхандаевай кандидатура бэшэ, мүн нүхэд Ю. Н. Мадуев, Б. С. Дугаров болон Е. Ц. Цыденовагай кандидатуранууд дурадхагдаһан байна.

М. Х. Жапхандаев Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ академическэ драмын театрта 21 жэлэй туршада хүдэлжэ, зохеохы ажалай баян дуршэлтэй болоһон хүн. Тэрэ Ленинградай театр, хүгжэм болон кинематографиин институт дүүргэһэнэйнгээ удаа драмын театрта хүдэлхэеэ ерээ һэн. Эдэ жэлнүүдтэ тэрэ ниитын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, гансал һайн талаһаа өөрыгөө харуулаа. Майдари Хайдапович творческо хүдэлмэрилэгшэдэй, мүн республикынгаа олониитын дунда хүндэтэй болонхой. Тэрэ 1976 онһоо КПСС-эй гэшүүн юм.

Буряадай театральна ажал ябуулагшадай холбооной правлениин түрүүлэгшээр һунгагдаһанһаань хойшо 2,5 жэл үнгэршэбэ. Энээхэн болзор соо тэрэ нилээд ехэ ажал хэжэ үрдеэ. РСФСР-эй СТД-эй, мүн СССР-эй арадай артист М. А. Ульяновай туһаламжа дэмжэлгээр Майдари Хайдапович актернуудта гэр байра барха хэрэгые урагшань ябуулаа. Иигэжэ 100 актер шэнэ гэрнүүдтэ зөөжэ ороо.

РСФСР-эй автономито республиканудай театрнуудтай, МНР болон КНР-эй театрнуудтай культурна болон творческо холбоо барисаа тогтоолгодо, буряад драматургиие хүгжөөлгэдэ энэ хүмнай нилээд ехэ хубитаяа оруулжа байдаг. Манай ажабайдалые һайн тээшэнь хубилгаха талаар нилээд ехэ ажал ябуулхые оролдоно.

Хүндэтэ арадай депутадууд, республикын соел культура болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн дуугаар абаһан шиидхэбэрие дэмжэхыетнай гүйнабди.

СОЕЛОЙ БОЛОН ИСКУССТВЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ РЕСПУБЛИКАНСКА СУГЛААНДА ХАБААДАГШАД (ГБАТД-ГЭЙ, ОРОД ДРАМЫН ТЕАТРАЙ, ОПЕРО БОЛОН БАЛЕДЭЙ ТЕАТРАЙ, КУКЛАНУУДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА ТЕАТРАЙ, ЧАЙКОВСКИИН НЭРЭМЖЭТЭ ХҮГЖЭМЭЙ УЧИЛИЩИИН, БУРАССР-ЭЙ МУЗЕЙНҮҮДЭЙ НЭГЭДЭЛЭЙ, ГОРЬКИИН НЭРЭМЖЭТЭ РЕСПУБЛИКАНСКА НАУЧНА БИБЛИОТЕКЫН, БУРАССР-ЭЙ УРАН ЗОХЕОЛШОДОЙ ХОЛБООНОЙ, БУРАССР-ЭЙ ТЕАТРАЛЬНА АЖАЛ ЯБУУЛАГШАДАЙ ХОЛБООНОЙ, БУРАССР-ЭЙ УРАН ЗУРААШАДАЙ ХОЛБООНОЙ, ВСГИК-ГАЙ КОЛЛЕКТИВУУДҺЭЭ, СОЕЛОЙ БОЛОН АМАРАЛТЫН ГОРОДСКОЙ ПАРКЫН ДИРЕКЦИҺЭЭ).

ФЕЛЬЕТОН

ГАЙХАЛТАЙ ЗҮҮДЭН БАЙШОО

Заримдаа гайхалтай, ухаан заяанда орошогүй зүүдэн үзэгдэдэг лэ. Хаанаһаа иимэ зүүдэ зүүдэлдэг гээшэ бибди! Хэзээдэшье сүүдтэ хабаадалсажа үзөөгүй аад, иимэ зүүдэ харахада гайхалтайл. «Улаан-Үдэтрансстрой» трестын хүдэлмэрилэгшэд өөрынгөө эрхилэгшэ А. И. Калишевский тушаа сүүдтэ мэдүүлгэ үгөө юм ха. Тиигээд нүхэдэй сүүд боложо байна гээшэ. Хашхаралдаан, уйлалдаан, хүлисэгты, бэлин шэбшэг хэлэхэшье ушарнууд дайралдана. Сэхыень хэлэхэдэ, эндэ сугларһан хүнүүдэй нервэ нилээд хүдэлэнхэй даа. Би өөрөөшье һанаагаа ехээр зобоһондоо, зүрхэмни доһолон, хүлгэ гарни һалганахадал гэнэ. Энээнһээ боложо, олохон үзэгдэлнүүдые толгойдоо бүхөөр хадуужа абаагүй гээшэ хаб. Гэбэшье адвокадай хэлэһэн үгэнүүд толгой соомни ябталаатай бүхөөр хадуугдаа. Тон ехээр гайхаһандаа, энээн тухай таанадта хөөрэжэ үгэхэеэ яранаб.

«Эрхэтэд нүхэдэй сүүдэй судьянар! — гэжэ хэлээд, адвокат зал соогуур дээрэлхүүшэгээр шэртэн хараад, үгэеэ үргэлжэлүүлбэ.— Мэнэ һаяхан трестын уур сухалаар орьелон бусалһан олониитын хэндэшье туһагүй үгэ хэлэхыень шагнаабди. Гэмнэһэн баримтануудые нэгэ нэгээр хаража үзэхынгөө урда тээ (Мысовойдохи ажахын корпус мэтэ) иигэжэ хэлэхэ хүсэлтэйб: нүхэдүүд, энэ сүүд үнгэргөөшьегүй һаа, болохол байгаа. Энэ хоб-жэбые гэрһээ гаргаһанай хэрэггүй бэшэ гү? Хэрбээ олониитын Александр Иосифовичто асуудалнуудтайгаа хандаа һаань (трестын ахамад инженер нүхэр Сидоркин сэсэн заабари үгэнэл), энэ хэрэг сүүд дээрэ хаража үзэгдэхэгүй байгаа еһотой. Хоб-жэбые гэрһээ гаргахын орондо олониитые өөрыень элишэлэн харуулха байгаа. Минии хамгаалагша хоб-жэбтэ дуратайл хэбэртэйгшэ. Теэдшье тэрэ энэ хэрэгтэ хамаатай бэшэ.

Тиихэдээ нүхэр Калишевскиие юун гэжэ гэмнэнэб? Эгээл гол шухалаһаа — ажалһаа эхилхэмни. Александр Иосифович хоер жэлэй урда тээ һэжэг түрэмэ онол аргануудай ашаар эрхилэгшэ болоод, трестын ажал урагшагүй байдалда оруулаа, нэрэ хүндэгүй хүнүүдые бэе тээшээ татана, гэхэ мэтээр тэрэниие гэмнэхые оролдоно. Тэрэнэй нэрэ хүндэтэй хүнүүдтэй хүдэлхэдэнь хүшэр, тиимэһээ тэдэниие ажалһаа гарахыень баадхана. Энэмнай еһотойл демагоги болонол! Аюулгүй техникэ сахидаг таһагайхид эндэһээ тэрьедэхэ хүсэлтэй юм ха. Теэд юун болооб? Тэдэниие иигэжэ мэхэлээ: хүдэлмэрилэгшэдэй тооень 10-һаа 6 хүн болотороо үсөөрүүлээд, найдуулһанай еһоор, салин хүлһыень нэмээгээгүй. Тиигээд аяар 10 мянган түхэриг алмаа! Энэ минии хамгаалагшын гамтай ээзи байһые харуулнагүй гээшэ гү?! Подъемно кранууд унажал байг лэ, түмэр хадаа тэдэ яашаха һэм. Сэхыень хэлэхэдэ, «кадрнуудые намнал га» гэһэн үгэ намда һайшаагданагүй, тэрэ бодото байдалда таарнагүй: Александр Иосифович кадрнуудые шэлэн оложо абажа байгаал. Тэрэ социальна асуудалаар орлогшые, тэрэл асуудалаар инженерые (хоморой шухаг юумые бэдэрэн олоогшо), вахтернуудые, канцеляриин начальнигые нэмэжэ абаа. Иигэжэ шүүмжэлхын орондо: нюуса бэшэ, харин эгээлэй юрын канцеляриин начальник байһаниинь халагламаар. Хэрбээ иимэ байгаа һаа... Зүгөөр тэрэ энэ хэрэгтэ хамаатай бэшэ.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй шанарые хинан шалгаха албаниие трестһээ усадхаа гэжэ нүхэр Калишевскиие зэмэлнэ. Дүршэлтэй бэрхэ мэргэжэлтэдые албанһаа «намнажархеэ» юм ха. Түрүүшээр харахада, иимэ шэнгеэр һанагдаха. Баримтанууд тад ондоо бодол түрүүлнэ. Баримтанууд юу гэршэлэн харуулнаб? Үнгэрһэн жэлэй апрель һарада комисси трестдэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри доогуур шанартайгаар хэгдэнэ гэһэн тобшолол хээ һэн. Эдэ асуудалнууд трестдэ шанарые хинан шалгадаг таһагһаа (таһагай начальник Н. С. Перелыгина) бэшэ хэнэйшье һанаае зобоодоггүй. Хоер һарын үнгэрөөгүй байхада, КЗОТ-ой дүрим эбдэхэ зуураа, Перелыгинае доогуур тушаал эзэлдэг болгожорхибо. Һүүлээрнь статьягай еһоор, тэрэниие хэдэн дахин ажалһаань гаргахаар һэдээ. Һүүлэй һүүлдэ тэрэ өөрөө (тэрээнтэй хамта таһагай үшөө нэгэ хүдэлмэрилэгшэ) ажалһаа гаража ябашоо.

Хэрбээ Перелыгинагай хүдэлмэри шанар муутайгаар хэгдэнэ гэжэ докладной бэшэжэ һалаха һандахагүйдэнь, арадай хиналтада хандахаб гэжэ занахадань, минии хамгаалагша яаха еһотой байгааб гэжэ эрхэтэд нүхэдэй сүүдэй судьянар хэлэжэ үгыт? Эндэ хоер арга байгаа: нэгэниинь дутагдалнуудые усадхаха гү, али, үгы гэбэл, Перелыгинае ажалһаань гаргаха. Александр Иосифович хоердохи аргыень шэлэбэ, энэшье тэрэнэй эрхэ юм бээз. Теэдшье таһаг хүдэлжэ үргэлжэлһөөр, начальнигтай байһаар зандаа. Л. В. Буянова шанарые шалгаха тухай мүртэй юумэ мэдэхэгүй гэжэ хэншьеб зал сооһоо хашхарба... Тиимэ даа, тэрэ урдандаа нормировщицоор хүдэлөө. «Жилгражданстрой» трестын иимэрхүү таһагай начальник В. П. Бирюковае нүхэртөө зүбшэл заабари үгыт гэжэ гүйхадамнай, хэндэ хиналта найдахаа байһыень мэдэхэдээ, тон ехээр гайхашоо бэлэй. Энэ хэрэгтнай айхабтар харюусалгатай юм лэ. Теэд юун болооб? Л. В. Буянова хүндэтэй болонхой, хүнүүдтэ найдадаг болоеол гэжэ нүхэр Сидоркин хэлэбэ. Сэхыень хэлэхэдэ, хожомоо элдэб хүлеэгдээгүй ушарнуудтай дайралдахагүйн тула бэеэ даагаад, бүхы юумые бүхэлхыень ерээдүйн ажаһуугшадта зүбшэхэ, зааха байнаб. Барилгын 40—60 процентнь найдамтай юм ха, газарай хүдэлөө һаа, юун болохоб?.. Теэд тэрэ энэ хэрэгтэ хамаатай бэшэ.

И. Г. Вербановай хүтэлбэри доро ажахын тоосооной участок тушаа хэлэһэн олониитын гомдолнууд ехэл таагүй шэнги байгаа. Участок байгуулагдаһан сагһаа хойшо хахад жэлэй туршада трестые 59 мянган түхэригэй гарзада оруулаа, харин Вербанов хэһээгдэхын орондо ондоо ажалда оруулагдаа. Зүгөөр юундэ бултадаа тэрэл Сидоркиниие шагнаха хүсэлгүй гээшэбта?! Вербанов шэнги иимэрхүү бэрхэ хүтэлбэрилэгшэд трестдэ 60-аадшье хүн болохогүй гэжэ тэрэ хэлэбэ. 60 бэшэ, харин 200-гаад болобо гэжэ олониитэ баярлаха еһотой бшуу. Үгы гэбэл, үни хада хахархай үмдэтэй ябаха һэмди. Трестые даагшаһаа бүхы юумэн дулдыдаха байна гэжэ Сергей Васильевич үргэлжэлүүлбэ. Энэмнай зүбшье байжа болохо. Нэгэ минии танил иимэ асуудал тушаа хөөрэлдөөнэй гарахада, иигэжэ тэмдэглээ: нэгэ талаһаань харахада, хүн зогсожо байһан шэнги, нүгөө талаһаань һуужашье байһан шэнги. Теэд хаана һуужа байһан шэнгеэр харагдааб гэхэдэ, түрмэдэл ааб даа... Элдэб хонжоо наймаа, хардалга гүрдэлгэ, хулгай болон хуурмаг ябадал гаргаһанайнгаа түлөө шангаар хэһээгдэшэхэш... Аршаан болон Орешково тосхонуудта баригдажа байһан капитальна гаражууд тухай хэлэнэ бэшэб. Ямар материалнуудаар гаражуудые баринаб гэжэ дурдаад яахамнайб...

Гэр байрануудые өөһэдынгөө дураар хубаарилга, дээгүүр доогуур хоморой шухаг мебель, видео гэхэ мэтые худалдалга таһалдаха бэшэ. Хэрбээ бүхы юумэнэй элбэг дэлбэг байгаа гээшэ һаа, Александр Иосифович трестын урдаа хараха ажалшан гээшэб гэжэ үбсүүгээ шаажа, энэ тэрэ шухаг юумэ бултанһаа түрүүн абахаяа оролдохогүй һэн. Ихэдээ хүндэтэ эрхэтэд, мүнөө байһан системэ бүхы юумэндэ зэмэтэй болошоно.

Эгээн һүүлдэ ямар юумэн тушаа хэлэхэеэ һанаабши гэхэдэ... Минии хамгаалжа байһан хүн Тобольско һунгуулиин округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэнхэй гэжэ таанад мэдэнэт. Юундэ түрэл коллективһээнь бэшэ, харин тад ондоо газарһаа дэбжүүлхэ болооб гэжэ зарим уншагшаднай дураа гутажа магадгүй. Теэд Александр Иосифовичые түрэл коллективтэнь һайн мэдэхэ ха юм. Энээгээр лэ бүхы юумэн элирбэ бэшэ гү...

Трестые даагшын уялга дүүргэгшые депутадаар һунгахадаашье болохо. Тиимэһээ тэрээндэ болгоомжотойгоор хандагты, тэрээн руу шулуу шэдээ һаатнай, хойшолонтойшье байжа магадгүй.

Эсэсэй шиидхэбэриин абтахые хүлеэжэ шадабагүйб. Юундэб гэжэ гү? Теэд һэришоо ха юмбиб. Энэмнай юрын лэ зүүдэн байшоо.

В. ЛЕОНОВ,
манай корр.

БАГША ТУХАЙ ҺАЙХАН ҮГЭ

Минии, бусад сугтаа һураһан хүбүүд, басагадай багшанар Владимир Будаевич Доржиев болон тэрэнэй наһанайнь хани нүхэр Эльвира Нимаевна Хышиктуева гэгшэд бидэнэй ехэ дүтын хүнүүд болоно. Аяар холын 1966 он тодоор һанагдана. Тэрэ жэлэй намарай эхиндэ, сентябриин 1-дэ бидэнэр дүрбэдэхи классай һурагшад болонхой Бархан нютагай дунда һургуулиин һуралсалай жэлэй эхилһэндэ зорюулагдаһан линейкэдэ жагсажа, директорээр томилогдоод ерэһэн Владимир Будаевич Доржиевые ажаглажа байгаа бэлэйбди. Энэмнай Буряадай багшанарай дээдэ һургуулиин физико-математическа факультет дүүргээд, ондоо газарта гурбан жэл шахуу багшалаад ерэһэн хүн байба. Харин наһанайнь нүхэр Эльвира Нимаевна англи хэлэ заахаяа нүхэртэйгөө хамта ерэлсээ бэлэй. Абари зангаараа, ажабайдалдаа абьяастайгаараа, үхибүүдые тэсэмгэйгээр һургажа, олон юумэ ойлгуулаа.

Ажал хүдэлмэридэ багаһаа дуратай Владимир Будаевич залуу наһандаа ахатайгаа хамта Могойтын «Сельхозтехникэ» нэгэдэлдэ хүдэлжэ, түмэр түдэгые мэдэхэ, элдэб механизм заһабарилжа шадаха болоо һэн. Сананаар, волейболоор, боксоор разрядуудтай. Наһанайнь нүхэр Эльвира Нимаевна санаар һолжоролгоор нэгэдэхи разрядтай һэн. Олон тоото спортивна мүрысөөнүүдтэ хабаадажа, шагналнуудта хүртэгшэ бэлэй. Владимир Будаевич Барханай дунда һургуулида директорээр хүдэлһэнэй удаа арадай эрдэм һуралсалай Хурамхаанай районой таһагые даагшаар хүдэлөө.

Мүнөө тэрэ Хурамхаанай арадай эрдэм һуралсалай хүдэлмэрилэгшэдэй райкомой профсоюзай түрүүлэгшээр ажаллана, мүн лэ хүдэлмэришэн, залуушуулай үдэшын һургуулиин директор юм. Эльвира Нимаевна дунда һургуулида англи хэлэнэй багшаар хүдэлмэрилнэ.

Б. ДОНДУПОВ.

ХҮНДЭТЭЙ БАГША

Светлана Савельевна Садовская 1955 ондо Буряадай гүрэнэй багшанарай институт дүүргэжэ, нютагайнгаа һургуулида түрүүшынгээ хэшээл үгэһэн юм.

Тэрэ сагһаа хойшо гушан табан жэл урилдаһан мэтэ үнгэрөө даа. Теэд анхан шэлэһэн мэргэжэлээрээ хэжэ ябаһан ажалдаа шуналтайгаар, харюусалга ехэтэйгээр хүдэлхэ хэрэгтэй ха юм. «Хэжэ ябаһан ажал гээшэ, наһанай ошоошье һаа, үлэхэ болоно ха юм,— гээд Светлана Савельевна үнгэрһэн жэлнүүдээ һанан, дурсан хөөрэнэ.— Эдэ гушан табан жэлнүүд хоорондоо адлиханууд бэшэ, ондоохонууд юм. Багшын ажалай эрилтын адли байбашье, багша бүхэнэй даалгагдаһан хэрэгтээ хандалга, арга боломжонь, шадабаринь илгаатай юм даа». Светлана Савельевна анхандаа Үльдэргэ нютагтаа үшөө үхибүүн ябахадаа бурлад үхибүүдые ород хэлэндэшье тэгшээр һургаха гэһэн бодомжотой ябадаг байгаа. Юундэб гэхэдэ, тиихэдэ сад-ясли гэжэ үгы байгаа ха юм. Малшадай гүүртэ, фермэ дээгүүр тэнжэһэн үхибүүд оройшог болотор ород хэлэндэ, мүн бэшэшье хэшээлнүүдтээ бэлдэхэдээ ядалсадаг һэн.

Светлана Савельевна хореодхон наһанһаа эхилһэн ажалдаа — үдэр бүхэнэйнгээ хэшээлнүүдтэ харюусалгатайгаар хандадаг. Тиимэһээ ажалай ветеран, багша-методист С. С. Садовскаяһаа залуу багшанар наһанайнгаа үльгэр жэшээ, хэшээл абадаг байна.

Тэрэ гансашье һургуулидаа бэшэ, мүн районойнгоо багшанар соо хүндэтэй болоһоор үнинэй. Мүнөө үедэ ород хэлэ, литературын районой методическа секциие хүтэлбэрилжэ, залуу багшанартай дүй дүршэлөөрөө хубаалдадаг гээшэ.

Светлана Савельевна бүхы наһаараа нэгэ ажал дээрэ ябахадаа, олон залуушуулые хүмүүжүүлжэ, ажабайдалайнь замда гаргалсаа. Тэдэнэй һурагшад сооһоо олон мэргэжэлтэд: врачнууд, барилгашад, инженернүүд болон бусад бии.

Тэрэнэй гэр бүлэ багша мэргэжэлтэдһээ бүридэнхэй. Юуб гэхэдэ, хани нүхэрынь Нима Гуруевич Халзанов багша. Энэ хүмнай Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай, ажалай ветеран, Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша гэһэн нэрэ зэргэтэй юм.

Эдэ багшанарай ехэ басаган Сержуня Нимаевна эхин һургуулиин багша, бага хүбүүниинь Баатар мүнөө багшанарай институт дүүргэхэ дүтэлжэ байна. Тэрэ эсэгынгээ мэргэжэлэй харгы шэлэһэн тула математикын багша болохо юм. Светлана Савельевна энэ гушан табан жэл соогоо яһалашье ехэ амжалтануудые туйлаа. Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша гэжэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна.

Энэ багшамнай олон жэлдэ «Знание» гэжэ бүлгэмэй гэшүүн, малшадай фермэ отаронуудаар ябажа лекци, хөөрэлдөө хэдэг юм. Тиигэжэ һургуулиингаа шабинарай түрэлхидтэй нягта харилсаа холбоотой.

Светлана Савельевна Садовская һаяхан табин таба наһа хүрэжэ, «Ажалай ветеран» гэһэн медальда хүртэбэ, суг хүдэлжэ ябаһан багшанарынь, олон газарта хүдэлжэ байһан шабинарынь мүнөө халуун сэдьхэлэй амаршалгануудые анханайнгаа багшада эльгээжэ байна.

Э. БУДАЕВ.

Шэнэ парти байгуулха тухай

Апрелиин 20-до Улаан-Үдэ хотодо Буряадай социал-демократическа бүлгэмэй учредительнэ суглаан болоо. Сугларагшад (15 хүн) тусгаар газарнуудта бүлгэмые бүридхэлдэ абаха тухай шиидхэбэри баталаа. Бүлгэмэй ажал ябуулга Буряадта хожомоо социал-демократическа парти байгуулхаар элсүүлэн ябуулагдаха.

Бүлгэм өөрынгөө ажал ябуулгада социал-демократическа ассоциациин программын проектые баримталха. Тэндэнь хүнүүдэй эрхэнүүдэй талаар бүхы дэлхэй дээрэ мэдэрэгдэһэн хэлсээнүүдые хэлбэришэгүйгөөр сахихаар (хүнэй эрхэнүүдэй Декларациһаа эхилээд, Венскэ уулзалгын түгэсхэлэй документ болотор), эдэ хэлсээнүүдэй еһоор союзна хуулиие гүйсэдхэхөөр харагданхай. Проект соо тэмдэглэһэнэй еһоор, энэ хадаа демократическа хубилалтануудай түрүүшын шата болохо зэргэтэй. Программын проект дотор «Политическэ системэ», «Экономическа реформо», «Социальна болон экологическа асуудалнууд. «Соелой дэбжэлтэ», «СССР-эй интернациональна асуудалнууд» гэһэн үргэн гаршагууд оруулагданхай.

Суглаан эмхидхэлэй иимэ асуудалнуудые шиидхээ: координационно Совет һунгажа, бүлгэмэй гэшүүдтэ абалгын дүрим тодорхойлоо.

С. БОЛОТОВ,
манай корр.

Арадай засагай түлөө

Мелькомбинадай һунгуулиин 34-дэхи округһоо Буряадай СССР-эй арадай депутадта кандидадаар Даши Дашипылович Лубсанов дэбжүүлэгдээ. Тэрэниие манай республика дотор олохон хүнүүд мэдэхэ болонхой. Даши Дашипылович Сэлэнгын районой Харгана һууринда түрэһэн. Түрэлхидынь эртэ наһа баража, Даши арбан таба наһатай болоходоо, ажал хэжэ эхилһэн байна. «Буряад-Монголой үнэн» гэжэ республиканска газетын редакцида литературна хүдэлмэрилэгшэ, таһагые даагша, редакторай орлогшо, харюусалгата секретарь байжа үзөө. КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи дээдэ партийна һургуули, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ниитын эрдэмэй академи дүүргэһэнэйнгээ удаа партиин Буряадай обкомой секретаряар хүдэлһэн байна. Д. Д. Лубсанов бүхы эдэбхи үүсхэлээ, шунал абьяасаа эрдэм наука хүгжөөлгэдэ сүм зорюулаа. Тэрэ манай Буряадта түрүүшын академическэ түб эмхидхэлсээ, СССР-эй АН-ай СО-гой БНЦ-гэй ниитын эрдэмэй институт 15 жэлэй туршада хүтэлбэрилөө. Мүнөө тэрэ ВСТИ-гэй социологическа лабораториие даагша, философиин кафедрын профессор юм. Энэ кандидадай программаһаа зарим пунктнуудыень уншагшадайнгаа анхаралда дурадханабди:

— Буряадай АССР-эй экономическа бэеэ даанги байдалые хангаха. Түбэй ведомствэнүүд болон манай республикын байгаалиин нөөсэ баялигуудые мэдэлдээ абажа, дура зоргон соогоо хубаарилшадаг байна. Энээниие болюулха хэрэгтэй.

— Ямаршье хэмжээнэй Соведүүдтэ бүхы засаг дамжуулагдаха еһотой. Соведүүд лэ еһотойл ээзд боложо, социально-һуудал байдалай асуудалнуудые шиидхэжэ шадаха. Зонхилон захиралтын системэ үндэһөөрөө усадхагдаха зэргэтэй. Иимэл системэ манай оронние, республикые орео хүшэр байдалда асараа бшуу. Арад зон лэ бүхы засаг түрэеэ гартаа сүм бариха уялгатай.

— Республика дотор экологическа асуудалнуудые шиидхэхэ. Байгал далай, Сэлэнгэ, Үдэ хамгаалагдаха еһотой. Бүхы дэлхэйн удха шанартай гол объектнүүдэй тоодо Байгал далайе оруулха шухала.

— Арад зоной һуудал байдал һайжаруулха, хүн бүхэндэ хэһэн ажалайнь зэргээр салин түлэхэ, социальна удха шанартай асуудалнуудые үнэн зүбөөр шиидхэхэ, залуушуул болон пенсионернүүдтэ анхаралтайгаар хандаха.

— Буряадта эрдэм наука хүгжөөлгэдэ, эрдэмтэдэй кадрнуудые бэлдэлгэдэ, эрдэм наукые бодото практикатай нягтаар холболгодо онсо анхаралаа хандуулха.

— Манай республикын нацинууд болон үндэһэ яһатадай хани барисаа, харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ.

Ажабайдал һайжаруулхын түлөө

Александр ПАКЕЕВ — ВСТИ-гэй ахалагша багша, экономикын эрдэмэй кандидат, залуу уран зохеолшо. Байгша ондо тэрэнэй «Халютинские приключения» гэһэн шог егто роман хэблэгдэхэнь.

Улаан-Үдын горсоведтэ депутадта кандидадаар һунгуулиин 105-дахи округһоо энэ нүхэрнай дэбжүүлэгдэнхэй.

АЖАБАЙДАЛ ҺАЙЖАРУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

Һунгалтын урда тээхи платформо соогоо олон асуудалнуудые дайранаб. Хэрбээ депутат болоо гээшэ һаа, һунгагшадайнгаа ажабайдал һайжаруулха талаар тодорхой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэб.

1. Микрорайон соогоо өөрын захиргаанай комитет байгуулхые оролдохоб. Иимэ комитет социальна асуудалнуудые шиидхэдэг байха һэн.

2. «Октябрьский» гэжэ универсам, промышленна эд бараанай магазин түргэн нээхэ гэжэ оролдохоб.

3. Микрорайондо һургуули, соелой байшан (кинотеатр), хүүгэдэй спортивна талмайнуудые бариха, түхеэрхэ эрилтэ табихаб.

4. 118-дахи, 119-дэхи микрорайонуудай хоорондохи үйлсөөр ашаанай транспорт ябуулхагүй эрилтэ табихаб.

5. Эдэ микрорайонуудай хажууда һэеы гуталай фабрика барюулхагүйе оролдохоб.

Социальна асуудалнууд болохо гэр байра барилгада, эдеэ хоолоор хүсэд һайнаар хангалгада, элүүржүүлгэдэ, эхэ болон үхибүүдые хамгаалгада, ехэ бүлэнүүдтэ туһаламжа хүргэлгэдэ, гэмтэ ябадал гаргалгатай тэмсэлдэ, байгаали хамгаалгада онсо анхархаб. Городой, районой экономикые һайжаруулгада анхаржа, бүхы хэмжээнүүдые абахаб. Город болон район өөрынгөө олоһон мүнгөөр өөрыгөө хангадаг байха зэргэтэй. Соведүүд бэеэ даагаад бүхы социально-экономическа асуудалнуудые шиидхэхэ уялгатай.

МҮНӨӨ ЖЭЛЭЙ ЭРХИМ БАГШАНАР

Тэдэниие тодоруулха гэһэн конкурс Улаан-Үдэдэ январь һара соо соносхогдоһон байгаа. Конкурс үнгэргэһэн ушар гэхэдэ, «Учительская газета» соо тэрээн тухай дүрим толилогдоһон юм. Тиигэжэ хоер һарын туршада болоһон конкурсын дүнгүүд согсологдобо.

Арадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомдо багшанар сугларжа, конкурсдо илагшад нэрлэгдээ һэн.

Түрүүшынхеэ үнгэргэгдэһэн энэ конкурс 3 шатаһаа бүридөө. Нэгэдэхи шатын мүрысөөн һургуулинуудта болон училищинуудта үнгэрөө. Тиигээд тэндэ илагшад район соогоо мүрысэһэн байна. Түгэсхэлдэ городской конкурс болоо. Иигэжэ лауреат болон дипломантнууд элирүүлэгдээ һэн.

Арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй түрүүлэгшэ В. К. Кукшинов дүнгүүдые соносхоходо, иигэжэ хэлэбэ:

— Энэ конкурсдо илаһан хүниие элирүүлхэ гээшэ ехэ хүшэр хэрэг байшаба. Юуб гэхэдэ, манай хотын һургуулинуудта эрхим багшанар олон. Тиигэбэ ябашье конкурсдо илагша гэжэ байха еһотой ха юм даа. Дүнгүүдые гаргахада, «Жэлэй эрхим багша» гэһэн хүндэтэ нэрэдэ 43-дахи дунда һургуулиин химиин багша Любовь Владимировна Цыденова хүртэбэ. Энэ нүхэртэ лауреадай дипломһоо гадна шэнэ байра үгтэхэ болоно.

Эдэ үгэнүүдэй удаа нэрьемэ альга ташалган зэдэлжэ, Л. В. Цыденовада диплом барюулагдаад, «Жэлэй эрхим багша» гэһэн бэшэгтэй үргэн улаан лентэ зүүлгэгдэбэ.

Илагшаһаа гадна үшөө 5 дипломант элирүүлэгдэһэн байгаа. Тэдэниие нэрлэе.

42-дохи дунда һургуулиин эхин классай багша Т. А. Сальникова дипломдо ба Финлянди ошохо путевкодо хүртэбэ.

Дипломоор ба ГДР ошохо путевкоор 49-дэхи дунда һургуулиин хүгжэмэй багша Э. Б. Атрикова шагнагдаһан юм. 14-дэхи дунда һургуулиин эхин классай багша В. Л. Абрамова дипломһоо гадна Сочидо амарха путевкодо хүртөө. 35-дахи дунда һургуулиин багша Ф. В. Вершиникада диплом, Евпатори ошохо путевко барюулагдаа. Тиихэдэ баһа диплом, Ессентукида амарха путевко 9-дэхи дунда һургуулиин эхин классай багша С. Г. Тютрина абаһан байна.

Улаан-Үдын һургуулинуудай багшанар, багшын ажалай ветеранууд, һурагшад конкурсдо эрхимлэгшэдые халуунаар амаршалаад, баглаа сэсэгүүдые барюулба.

Жэлэй эрхим багша Любовь Владимировна Цыденова намтай уулзахадаа, конкурс тухай тобшоор иигэжэ хөөрэбэ:

— Түрүүшын шатада һургуули соогоо мүрысөөбди. Хоердохи шатада 33-дахи һургуулида хэдэн хэшээл үнгэргөө һэм. Тэрэнэй һүүлээр городской конкурсын эхилхэдэ, 49-дэхи һургуулида хэшээлнүүдые үнгэргөөб.

С. ОМБОЕВ.

Хэниень шэлэхэбтэ?

Эгсэ долоон хоногой үнгэрхэдэ республика доторнай Совед үүдтэ арадай депутадууд дахяад һунгагдаха

Бэеэ даанги профсоюзуудай түлөө

РЕСПУБЛИКЫН ПРОФСОЮЗУУДАЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ, БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАТ Н. А. РОЗАНОВТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭБДИ.

Корр.: Та эндэ һая Россин профсоюзуудай учредительнэ съездын хүдэлмэридэ хабаадаһан байнат. Энэ съезд бэеэ даанги профсоюзуудай федераци байгуулха тухай соносоо гэжэ мэдэнэбди. Ээлжээтэ деклараци болоод лэ энэ уряа үлэшэхэгүй гү!

Н. Розанов: Хэнһээшье дулдыдангүйгөөр бэеэ даагаад хүдэлхэ гээшэ юунһээшье шухала зорилго болоно. Хүтэлбэрилхы органуудые өөһэдөө һунгаха, ондоо тээ‹...› хэниишье хабаадуулхагүй, юрын ажалшадай тала хараха, тэдэнэй эрхэнүүдые хамгаалха гээшэ профсоюзна организацинуудай гол ажал мүн. Профсоюзна организацинуудай гэшүүд лэ бүхы юумэ бэеэ даагаад шиидхэхэ аргатай бшуу.

Профсоюзууд бэеэ даагаад хүдэлжэ эхилхэдээ, ажалшадай тала хараһан, тэдэнние хамгаалһан программа зохеохо зэргэтэй. Иимэ уряануудай ээлжээтэ деклараци болгогдон үлэшэхэгүйн тула бүхы хэмжээнүүдые абаха гэжэ оролдохо еһотойбди. Профсоюзна организацинууд юрын ажалшадай тала харадаг, тэдэнэртэ туһаламжа хүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табидаг гэжэ мартажа болохогүй. Арад зоной этигэл найдабарида хүрэхын тула ямаршье зүришэлдөөтэй асуудалнуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр шиидхэжэ, бэелүүлжэ шадаха гээшэ манай уялга. Гүрэн түрын удха шанартай гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ профсоюзууд хабаадуулагдаха еһотой.

Корр.: Профсоюзууд һунгалтын үедэ депутадай үсөөхэн мандадуудые абаа гэжэ олохон хүнүүд тоолоно. Мүнөөнэй байдалаар Та Буряадай профсоюзуудһаа депутадта ори ганса кандидат үлөөт. Профсоюзууд һунгалтын үедэ юундэ урагшагүйдөө гэжэ һанаха байнат! Профсоюзууд ажалшадые социальна талаар хамгаалга бэелүүлхэ уялгатай, ори ганса бодото хүсэн болоно бшуу.

Н. Розанов: Та зүб хэлэнэт, энэмнай гайхалтай байжа болоно. Ажалшад иимэ байдалай аюултайе үшөөл мэдэрээдүй гээшэ ха гэжэ һананаб. Гэхэ зуура, политическэ ажабайдалда профсоюзуудай үүргые тэдэ удахагүй ойлгожо абахал байха.

Профсоюзуудай гэшүүдэй 80 процентнь тэдэнэй хүдэлмэри тухай юушье мэдэхэгүй гү, али тад ондоо буруу һанамжатай байна гэжэ нийтын һанамжын асуултанууд гэршэлэн харуулаа. Олохон хүнүүд элдэб хэмжээндэ профсоюзна органуудай ажал хүдэлмэрээр урмаа хухаранхай байна. Энэ манай ехэ алдуу болоно.

Литвагай жэшээ дээрэ харахада, хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд парламентда тон үсөөхэн, кадрова профсоюзна хүдэлмэрилэгшэд оруулагдаагүй. Тиихэдээ профсоюзна эмхинүүд һандаргагдаһан, бодото эрхээ хэрэглэжэ шадахаяа болиһон байна. Энээнһээ уламжалан, хүдэлмэришэд нэгэн һанамжагүй байба. Харин парламент «Саюдиста» таараха шиидхэбэринүүдые абажа эхилээ.

Профсоюзна хүдэлөө‹...› хадаа шухала удха шанартай болохо, элдэб һалбаринуудай бүлэгүүд һаналаа нэгэдэжэ, өөһэдынгөө эрилтэнүүдые хамгаалха зэргэтэй гэжэ тоолохо байнаб. Мүнөө бүрилдүүлэгдэжэ байһан политическэ хүдэлөөнэй иимэрхүү нэгэдэл хододоо хангажа шадахагүй байһаниинь мэдээжэ. Бидэ профсоюзуудай гэшүүдые нэгэдүүлжэ, ажал хүдэлмэриинь хубилган шэнэдхэхэ гэжэ оролдохо зэргэтэйбди.

А. ТИХОНОВЕЦ хөөрэлдөө үнгэргөө.

Намда депутадай мандат юундэ хэрэгтэйб?

Мүнөө республика доторхи арадай эрдэм һуралсалай түгшүүрилтэ байдал хүүгэдэй, общеcтвын хуби заяанда һанаа амараар хандадаггүй хүнүүдэй һанаа зобооно. Һургуулинуудта мүнгэ багаар һомолдог байһанһаа уламжалан, мүнөө хүшэр хүндэ байдалда оронхойбди. Республикын һурагшадай 40 процентнь 2—3 халаанда һурана, олонхи классууд соо 40 хүрэтэр һурагшад һурана. Нэгэ класс соо хуулиин еһоор 25—30 хүн һураха зэргэтэй бшуу.

Һургуулинууд үнинэй баригданхай, классуудай кабинедүүд багаханууд, уйтаханууд, ариг сэбэрэй ямаршье эрилтэнүүдтэ харюусанагүй. Мүнөө үсөөхэн лэ һургуулинууд гүйсэд һайнаар түхеэрэгдэһэн классуудтайбди гэжэ һайрхаха аргатай байха. Мебель гээшэ эгээл хүндүүлхэй асуудал болонхой. Классууд соохи стулнууд болон столнууд хореод жэл соо һэлгэгдэнэгүй. Амаралта бүхэндэ класссна хүтэлбэрилэгшэд түрэлхидтэй хамта тэдэнние заһабарилжа шэрдэдэг. Харин шэрэ хаанаһаа абахаб? Һурагшадһаа аяга аягаар эрихэ еһотой болоно гүбди? Олохон һургуулинуудай столовонууд соо стулнууд дуталдадаг, тиимэһээ хүүгэд хүл дээрээ зогсожо, эдеэ хоол бариха баатай болоно. Һургуулиин мебель тухай асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй. Мүнөө республикын нэгэшье предприяти мебель бэлдэнэгүй. БМДК-гай нэгэ филиал энэ асуудал шиидхэхын тула хам орохоео яана гээшэб? Эндэһээл бүхы түгшүүрилтэ байдалнууд эхилнэ бэшэ гү?

Хүүгэд бага балшар наһанһаа нервнэ үбшэндэ дайрагдана, нюрганайнь нугарһан буруугаар хүгжэнэ, хотоо үбдэдэг болошоно. РСФСР-тэ орходоо республика доторнай хүүгэдэй дунда үбшэлхэ байдал хоер дахин ехэ. Хүүгэд үлбэр һула бэетэйгээр хүмүүжэнэ. Зарим һургуулинуудта спортивна залнуудшье байхагүй.

Манай хүүгэд һургуулиин столовонуудта ямараар эдеэ хоол баринаб! 6—6,5 часай туршада хүүгэд эдеэлнэгүй. Юундэ эдеэлнэгүйб? Столовонуудта ‹...›

Соёл абарха хэрэгтэй

ТОБОЛЬСКО ҺУНГУУЛИИН 45-ДАХИ ОКРУГҺОО БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ АРАДАЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАТ НИКОЛАЙ ДАНИЛОВИЧ ХОСОМОЕВ.

Тобольско һунгуулиин 45-дахи округһоо Буряадай АССР-эй депутадта кандидат Николай Данилович Хосомоев ингэжэ тоолоно. Николай Данилович урдандаа журналист байһан, телевидениидэ, газетэдэ, тэрэ тоодо «Молодежкодо» хүдэлһэн юм. 1980 онһоо Зүүн-Сибириин соелой институтда ажаллана.

Кандидадай һунгалтын урдахи үргэн программын гол дүримүүдые һунгагшадта тобшохоноор һануулхамни.

Һуралсалые гуманна болгохо, хүүгэдэй түрэлхиин оюун бэлигые хүгжөөхэ шэглэлтэй М. М. Бильтриковэй, В. А. Тыхеевэй (ВСТИ-гэй доцентнүүд) зохеоһон шэнэ һургуулиин модельнүүдые ажабайдалда бодотоор бэелүүлхэ гэжэ Николай Данилович оролдохо.

«Республикын правительство Одигитриевскэ һүмэ соо хадагалаатай байһан айхабтар үнэтэй сэнтэй жасануудые дэлгээн табиха, харин һүмые өөрысэнь православна церковьтэ дамжуулан үгэхэ арга боломжо бэдэрхэ зэргэтэй,—гэжэ кандидат тоолоно.—Һүмые абаралгын жаса байгуулха шухала. Бидэ бурханда шүтэлгые хорижорхеод, хэр угһаа хойшо сахин хамгаалжа ябадаг соел культураяа гээжэрхеод, мүнөө эндэ гаргаһан ехэ алдуугайнгаа уйдхартай үрэ дүнгүүдые харажал байнабди. Бидэ һүмэнүүдые һандаргажархеобди, хүнүүдэй бурханда шүтэлгые хүсөөрөө баадхан болюулжа, хүнүүдтэ огтошье этигэдэггүй үетэнние хүмүүжүүлээбди. Бидэ ухаан бодолой үнэтэ баялигые арад зондонь һэргээн бусааха, залуушуулые һэшхэлтэйгээр, энэрхы зөөлэн сэдьхэлтэйгээр, гурим журамтайгаар хүмүүжүүлхэ зэргэтэйбди.

Республикын дэбисхэр дээрэ, национальна округуудта болон Эрхүүгэй областьдо ажаһуудаг буряад районуудта буряад соел болон хэлые адли тэгшээр хүгжөөхын тула таатай зохид эрхэ байдал олгохо хэрэгтэй».

МАРТАГДАШАҺАН ҺУУРИН

Мелькомбинадай поселок... Тэрээндэ болон бусад һуурин поселогуудта городой засаг баригшадай зүгһөө анхарал огтошье хандуулагдадаггүй байна Уһаар, түлеэгээр хангагдаагүй, шорой шохойн хаягдаагүй, үйлсэнүүдэй гэрэлтүүлэгдээгүй, асфальтаар хушагдаагүй, телефон-автомадуудай үгы байхадань, эндэ гэр байрануудые болбосон түхэлтэй болгохо тухай һанаха аргагүйл.

Уһанай шэнэ колонконуудые хабсаргахын, хуушан колонконуудые заһабарилха гээшэ шиидхэгдэхын аргагүй асуудал болошонхой. Үбэлдөө үмсын сектортэ нэгэшье колонко хүдэлөөгүй, тэндэ ажаһуугшад, гол түлэб үндэр наһатай хүнүүд, машинануудай олооро ябадаг хүлгөөтэй хоер үйлсэ хүндэлэн гаража, мелькомбинат тээшэ ошоно. Зундаа огородуудаа уһалха хэрэгтэй бшуу. Зарим айлнууд худагуудые малтанхай, гэбэшье уһан сульфадаар ехэ байна. Тэрэниие ууже болохо гү? Тэндэ ажаһуугшадай хөөрэһэнэй еһоор, зарим газарнуудта худаг руу муухай уһан ородог байна.

Ажал хэрэгтээ албан хойрогоор хандадаг олон ноедто арай гэжэ ороһонойнгоо һүүлээр оройдоол 4 кубометр түлеэ бэшүүлжэ болоно. Заримашуулда эды шэнээн түлеэн һара соошье хүрэдэггүй. Хонжоо наймаа хэгшэдтэ үлүү мүнгэ түлэжэ, түлеэ худалдажа абаха баатай бологдоно. Тиихэдээ тэдэнэртэй архигүйгөөр үгэе ойлголсохогүйш. Ой соо ажаһуудаг аад, юундэ түлеэгүй байнабибди? Харин Буряадай Верховно Совет урда зүгэй республикануудһаа ерэһэн эмхинүүдэй манай ой тайга соо модо бэлдэхэдэнь, хурганайнгаа забһараар харадаг байнэ. Үлүү мүнгэ түлэжэ гү, али ондоо элдэб аргаар түлеэн олдоод лэ байдаг. Тиихэдээ түлеэн ехээр бэлдэгдэнэ. гээшэ. Зарим нэгэшүүл хүнэй уйдхар гашуудалые хэрэглэн, баяжаха хүсэлтэй байдаг. Эндэ эмхи гуримтай болгохын аргагүй гээшэ гү?

Шорой шохойгоо хаядаг газарһаань айхабтар муухай үнэр гутажа, тэрээгүүр ябаһан хүнүүдэй, хүүгэдэй анхарал татана. Энэмнай элдэб халдабарита үбшэнэй гуламта болоно бшуу. Оройдоол хоер алхам газарта, 41-дэхи кварталда, Туласвай үйлсөөр шорой шохой суглуулдаг контейнернүүд табигданхай байдаг лэ. Үшөө арбаад контейнернүүдые табихада орсо хүшэр гээшэ гү? Мелькомбинадай баниие канализационно коллектортэ холбоод, эндэ тэндэһээ урдадаг муухай уһые үгы хэхэ хэрэгтэй. Бага хүсэтэй котельнэ бани хангадаг. Хурдан түргэнөөр баригдажа байһан томо районой хүн зон орой нэгэ банитай байна. Зундаа халуун уһа болюулжархихадань, юун болохо гээшэб?

Гушаад жэлэй урда тээ баригдаһан гүйсэд түхеэрэлгэгүй хоер дабхар гэрнүүд Пищевая үйлсөөр жэрылдэн байдаг. Эдэмнай нэгэшье дахин капитальна заһабарилгада ороогүй. Пеэшэнгүүдынь һандарха туйлдаа хүрэнхэй, гэрэй оройнуудһаа уһан гоожодог, үбэлдөө гэрнүүдэй булангууд мүльһэн боложо хүрэшэдэг, сонхын раманууд болон подоконнигууд үмхиршэнхэй. 8-дахи гэрые бодото дээрээ квартира гэжэ нэрлэхын аргагүй юм. Энэ гэр үнинэй хэрэгһээ гаранхай гэжэ тоологдонхой. Гэбэшье эндэ ажаһуугшадые квартирын түлөө түлбэри түлэхыень баадхадаг. Квартирынгаа түлөө мүнгэ түлөөгүй һаа, тэдэ талон абажа шадахагүй болоно бшуу. 9 дүрбэлжэн метрээр хубаарилагдаһан «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй (Черниговская үйлсэ, 17) оедолой цех байһан гэр үнинэй үмхиржэ, хэрэгһээ гаранхай. Гэрэймнай адрес иимэ гэжэ нэрлэһэн хүнүүд ямар мэдэрэлдэ ээлэгдэдэг байгаа хаб? Тэдэ «Мелькомбинадай конторо байһан гэр» гэжэ адресаа нэрлэдэг. Энэ гэр 1938 ондо баригдаһан байгаа. Нэгэшье дахин заһабарилагдаагүй. Тэрэ мелькомбинадай болон Транссибирскэ түмэр замай хашаагай хоорондо хабшуулдан орошонхой (рельснүүд хүрэтэр 200 метр). Иимэрхүү олон жэшээнүүдые харуулхаар байха.

Мелькомбинадай ЖКО иимэ орео хүшэр байдал заһажа, хүшэ хүрэхээ болинхой. Городой албангуудые болбосон түхэлтэй болголгодо хабаадуулха шухала. Горгүйсэдком үмхиржэ һандархаа байһан гэрнүүдые задалалгада хабаадалсаха зэргэтэй гэжэ һанаха байнаб. Үгы гэбэл, поселогой дэбисхэр дээрэ баригдаха гэрнүүдые нэгэ бага үсөөрүүлхэ шухала гэжэ һанагдана. Мелькомбинадай муудаһан котельныe хаахын, гүйсэд түхеэрэлгэтэй бэшэ гэрнүүдтэ дулаа оруулхын тула 2-дохи ТЭЦ барилга түргэдхэхэ шухала.

Энэмнай округой үмсын болон хоер дабхар гэрнүүд тэ ажаһуугшадай шиидхэгдэхэ асуудал болоно. Мяханай, мелькомбинадуудай, механико - технологическа техникумэй хамтын байрануудта, Туласвай үйлсөөр оршоһон табан дабхар гэрнүүдтэ, һунгалтын үдэр һунгагшадта шиидхэгдэхэ асуудалнууд нилээд олон.

Поселогой хүн зоной болон элдэб хэмжээнэй депутадуудай хүсэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхын тула округой дэбисхэр дээрэ өөрын захиргаанай Совет гү, али һунгагшадай клуб байгуулха хэрэгтэй гэжэ тоолоноб. Ганса гансаараа эды олон асуудалнуудые шиидхэхын аргагүй байха. Теэд хамтын хүсэл оролдолго элсүүлэн хүдэлхэ шухала.

Евгений Кислов,
мелькомбинадай 33-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат.

Автор энэ материал то‹...› түлөө аба‹...› ха гонорараа Улаан-Үдын Святая Троица гэһэн һүмые һэргээхын тула «Абаралгын» 00142303 счедто эльгээнэ.

Соёлдо—

«Буряадай залу

...мда
...гадай
...юундэ
...тэйб?

ловонууд соо стулнууд дуталдадаг, тиимэһээ хүүгэд хүл дээрээ зогсожо, эдеэ хоол бариха баатай болоно. Һургуулиин мебель тухай асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй. Мүнөө республикын нэгэшье предприяти мебель бэлдэнэгүй. БМДК-гай нэгэ филиал энэ асуудал шиидхэхын тула хам орохоео яана гээшэб? Эндэһээл бүхы түгшүүрилтэ байдалнууд эхилнэ бэшэ гү?

Хүүгэд бага балшар наһанһаа нервнэ үбшэндэ дайрагдана, нюрганайнь нугарһан буруугаар хүгжэнэ, хотоо үбдэдэг болошоно. РСФСР-тэ орходоо республика доторнай хүүгэдэй дунда үбшэлхэ байдал хоер дахин ехэ. Хүүгэд үлбэр һула бэетэйгээр хүмүүжэнэ. Зарим һургуулинуудта спортивна залнуудшье байхагүй.

Манай хүүгэд һургуулиин столовонуудта ямараар эдеэ хоол баринаб? 6—6,5 часай туршада хүүгэд эдеэлнэгүй. Юундэ эдеэлнэгүйб? Столовонуудта амтагүй эдеэ хоол бэлдэнэ. Элдэб эдеэ хоол бэлдэдэггүй, продуктнууд дуталдадаг. Эртын овощнууд гэхэ гү, али үгэрсэ һургуулиин столовонуудта бэшэ, харин ресторануудта эльгээгдэдэг байна. Тиимэһээл һурагшадые зүбөөр, һайнаар хооллуулдаг болохын тула бүхы газарнуудаар ябажа, хаба шадалаа элсүүлхэб.

Һургуулида медицинскэ хангалга мүноонэй эрилтэнүүдэй хэмжээндэ байха зэргэтэй. Тэндэ диспансеризаци, элдэб үбшэнгүүдһээ һэргылэлгын хүдэлмэри ябуулагдаха, элүүржүүлгын хэмжээ ябуулганууд, хүнгэн үбшэнгүүдые эмшэлэлгэ бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Һургуулиин һүүлээр хүүгэднай юу хэдэг гээшэб? Кружогууд болон секцинүүдтэ үсөөхэн һурагшад ябадаг. Юундэб гэхэдэ, хожомоо найдалынь харюулха, бэрхэ һурагшадтай тренернүүд һорилгонуудые хэдэг.

Зинаида АЮШЕЕВА, 36-дахи һургуулиин багша, Гарнаевай һунгуулиин 14-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат.

Бусад һурагшад юу хэхэ ёһотойб? Бидэ, ехэшүүл, кружогууд болон секцинүүдтэ ябаха аргагүй бусад үхибүүдтэ юу дурадхаха байнабиди? Дурадхаха юумэмнай үгы. Олохон хүүгэд үдэшэлэн видеосалонуудта ошожо, наншалдаа, алалсаа, ээрлиг аяг ааша, бар хүсэ хэрэглэхэ ябадал харуулһан фильмүүдые харадаг. Эндэһээл гэмтэ ябадал ургана бэшэ гү? Соел культурагүйгөөр демократи бэелүүлхэдэмнай, эмхи гуримгүй байдал тохеолдоно, элдэб хеморооон гарана.

Нациин ерээдүй хадаа хүүгэд болодог. Хүүгэд болон эхэ тухай асуудалнуудые шиидхэхын тула общеествын анхарал хандуулхаар болоо бэшэ гү? Хэрбээ хүүгэднай манай ерээдүй һаань, эхэнэрнүүднай мүнөө сагнай болоно бшуу. Эхэ эхэнэрнүүд хүүгэдээ хүмүүжүүлхэһээ гадна, өөһэдынгөө дураар хэды шэнээн ажал, хэды саг соо хэхэ байһанаа шэлэхэ эрхэтэй байха зэргэтэй.

Ерээдүй болон мүнөө саг тухай хэлэхэ зуураа, үнгэрһэн үе сагууд тухайгаа мартаха зэргэгүйбди. Ветерануud хадаа манай үнгэрһэн үе болоно. Гэбэшье тэдээн тухай мартаха ёһогүйбди. Тэдээн тухай саг үргэлжэ анхаржа байха хэрэгтэй. Эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула намда депутадай мандат хэрэгтэй.

Үнэн сэхээр, эдэбхитэйгээр

Һунгалтын асуудал гээшэ эгээл орео асуудалнуудай нэгэн болоно. Олон зуун жэлэй дүй дүршэлһөө иимэ һэргылһэн ябадал мүндэлэнхэй: отолжо үзэхынгөө урда тээ долоо дахин хэмжэ. Хэрбээ һунгалтын гансал шамда бэшэ, харин бусад олон хүнүүдэй хуби заяанай дулдыдаха байгаа һаань, эндэ долоон дахин хэмжэхэдэ бага байха. Эндүүрхэгүйн тула хэниие һунгаха байһанаа мэдэхэ хэрэгтэй.

Тобольско һунгуулиин 45-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат, комсомолой Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь Алексей Хандархаев тухай хэдэн үгэ хэлэебди.

Алексей хүшэр хүндэ байдалда ороходомнай, манай газетые дэмжэлсэһэн, һанаагаа зобохоһоо гадна, ажал хэрэгээрээ туһалалсаһан хүнүүдэй нэгэн юм. Республика дотор комсомолой районно конференциин үедэ сэхэ дуугаа үгэлгөөр тэрэударидагшаар түрүүшүүлэй тоодо һунгагдаа юм. Тэрэ өөрынгөө һанамжые хамгаалхадаа бэрхэ, эрид шууд сэхэ рүүнь юумэ хэлэдэг гүнзэгы бодолтой байһанайнгаа түлөө олондо һайшаагдадаг.

Харин мүнөө өөртэнь үгэ үгэебди.

ХҮНДЭТЭ НҮХЭДҮҮД!

Удахагүй таанад Буряадай арадай ерээдүйн депутадуудай түлөө дуугаа үгэхэт. Претендентнүүд олон. Бишье кандидадаар дэбжүүлэгдээб.

Депутадай мандадай түлөө тэмсэхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Мүнөө би өөрынгөө түсэбүүдтэй хубаалдаха, таанадай асуудалнуудта харюусаха хүсэлтэйб.

Би реалист хүмби, энээнээ һайнаар ойлгодогби. Шинии залуушуулай ударидагша байһанайшни түлөө депутадаар һунгадаггүй. Би өөрөөшье тодорхой хүнэй, тэрэнэй хараа бодолнуудай түлөө дуугаа үгэхэб. Мүнөө урдын габьяа ямаршье үүргэ дүүргэхэеэ болинхой гээшэ. Энээнһээ уламжалан, би таанадта хандаха хүсэл бодолтойб.

Тиин Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэхын тула юундэ би зүбшөөлөө үгөөбиб!

Бусад олон хүнүүдтэл адли бишье республика доторо боложо байһан үйлэ хэрэгэй түлөө тон ехээр һанаагаа зобоноб. Яахадаа иимэ олон алдуу гаргагдаа гээшэб гэжэ бодожо үзэнэб. Имагтал мүнөө арад зоноо дүрбэн тэгшээр хүгжөөхэ шухала гэжэ ойлгооб. Бүхы юумэндэ албан хойрогоор хандадаг байһанһаа уламжалан, мүнөө сай болон мяха талоноор абанабди, элдэб олон аюул ушарна, Байгалнай ехээр бузарлагдана, түмэр замууд дээгүүр ашаа тээһэн вагонууд удаан хоо һологдоногүй.

Хүн бүхэнэй хэжэ байһан ажалдаа үнэн сэхээр хандаад байгаа һаа, иимэрхүү дутуу дунданууд манай обществодо ушархагүй гэжэ һананаб.

Буряадай арга боломжонуудые хүгжөөхэ гээшэ гүрэнэй зорилго, тэрэниие республикын Верховно Совет бусадтай хамта шиидхэхэ зэргэтэй.

Ажабайдалые дотор талаһаань мэдэхэ, ажабайдалай тодорхой зам гаталха зуураа, энэ хүдэлмэридэ минии эрдэм мэдэсэ, дүй дүршэл туһалжа болохо гэжэ би ойлгооб.

Буряадай ерээдүй, арадай депутат ямар байха ёһотойб гэжэ би иимэрхүүгээр ойлгоноб.

Манай республика эрхэ сүлөөтэй, баян дэлгэр, хүсэтэй гое һайхан болохо зэргэтэй. Буряад орондо ажаһуудаг бүхы арадууд элүүр энхэ, баян дэлгэр ажаһууха зэргэтэй. Би энээнэй түлөө бүхы хүсөөрөө оролдохоб.

Республикын арадай ажахын комплексые хубилгажа, нэн түрүүн хүн зоной аша туһада хэрэглэхэ, «Арад бэшэ, харин гүрэн арадта алба хэхэ зэргэтэй» гэһэн социальна үнэн зүб байдалай түлөө, «Хүүгэдэй гараар бэшэ, бүхы эрхим юумые хүүгэдтэ» гэһэн жама ёһо баталхын түлөөб.

Нэн түрүүн энээниие бэелүүлхын тула юу хэхэ зэргэтэйб гэхэдэ, гансал гое үгэнүүдые хэлэхэ бэшэ, харин эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ хаба шадалтай Буряадай ёһотойл демократическа Верховно Совет байгуулха.

Депутат ямар байха ёһотойб!

Хэн нэгэнэй түлөө дуугаа үгэхын тула тэрэ ямар хараа түсэбтэйб гэжэ бодожо үзэхэ, оппонентнүүдые анхаралтайгаар шагнаха, өөрынгөө һанамжые тэдэнэй һанамжануудтай сасуулжа үзэхэ. Гое гоо үгэнүүдые хэлэхэдэнь, этигэхын орондо һунгагшадтай зүбшэн хэлсэхэ, бүхы юумэн тухай тэдэнэртэ элидхэхэ, үнэн сэхээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ. Арадай депутадай хүдэлмэриин түхэл маяг иимэ байха зэргэтэй гэжэ һананаб.

Өөрыгөө мэдэхэ зуураа, би иигэжэ хэлэхэ хүсэлтэйб; депутат болоо гү, али үгышье һаа, ямаршье ажалые үнэн сэхээр дүүргэхэ, республикада, хүнүүдтэ туһа хүргэхэ гэжэ оролдохоб. Таанадай туһаламжа болон дэмжэлгэ өөрынгөө хаба шадалые эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ арга олгохо байха.

Хүндэлэгшэ
А. ХАНДАРХАЕВ,
Тобольско һунгуулиин 45-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат.

...АҺАН
...Н

дые задалалгада хабаадалсаха зэргэтэй гэжэ һанаха байнаб. Үгы гэбэл, поселогой дэбисхэр дээрэ баригдаха гэрнүүдые нэгэ бага үсөөрүүлхэ шухала гэжэ һанагдана. Мелькомбинадай муудаһан котельные хаахын, гүйсэд түхеэрэлгэтэй бэшэ гэрнүүдтэ дулаа оруулхын тула 2-дохи ТЭЦ барилга түргэдхэхэ шухала.

Энэмнай округой үмсын болон хоер дабхар гэрнүүдтэ ажаһуугшадай шиидхэгдэхэ асуудал болоно. Мяханай, мелькомбинадуудай, механико - технологическа техникумэй хамтын байрануудта, Тулаевай үйлсөөр оршоһон табан дабхар гэрнүүдтэ, һунгалтын үдэр һунгаха һунгагшадта шиидхэгдээгүй асуудалнууд нилээд олон.

Поселогой хүн зоной болон элдэб хэмжээнэй депутадуудай хүсэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхын тула округой дэбисхэр дээрэ өөрын захиргаанай Совет гү, али һунгагшадай клуб байгуулха хэрэгтэй гэжэ тоолоноб. Ганса гансаараа эды олон асуудалнуудые шиидхэхын аргагүй байха. Теэд хамтын хүсэл оролдолго элсүүлэн хүдэлхэ шухала.

Евгений Кислов,
мелькомбинадай 33-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат.

Автор энэ материал толилуулһанайнгаа түлөө абаха гонораараа Улаан-Үдын Святая Троица гэһэн һүмые һэргээхын тула «Абаралгын» 00142303 счедто эльгээнэ.

Соёлдо — гол анхарал

ГРИГОРЬЕВА ТАТЬЯНА — БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ УРАН ЗОХЕОЛШОДОЙ ХОЛБООНОЙ ДЭРГЭДЭХИ ТВОРЧЕСКО ЗАЛУУШУУЛАЙ СЕКЦИИН ГЭШҮҮН, ВРАЧ. ТЭРЭ ҺУНГУУЛИИН 65-ДАХИ ОКРУГҺОО УЛААН-ҮДЫН ГОРСОВЕДЭЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАТ.

1. Республикын бүхы арадуудай соел культурые хүгжөөлгэдэ туһалха.

2. Дасангуудые, һүмэнүүдые, түсхайлбал, Святая Троица һүмые һэльбэн шэнэлэлгэдэ туһалха.

3. Музей оруулалсаһан Зүүн зүгэй соелой түб байгуулха гэжэ оролдохо. Тингэбэл, тэндэ нэгэдэмэл түүхэтэ-архитектурна музейн жасануудһаа элдэб үнэтэй сэнтэй зүйлнүүд һэргээн табигдаха, библиотекэ, музейн болон БНЦ-гэй жасануудһаа гар бэшэгүүдэй фильмнүүдэй бүүлгабаринуудые харахын тула кинозал түхеэрхэ.

4. Ород драмын театрай шэнэ байшан барилга түргэдхэлгэдэ туһалха.

5. Творческо холбоонуудай байшан барюулха гэжэ оролдохо.

6. Республикын творческо залуу хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ республикын залуушуулай журнал гү, али альманах байгуулгада, залуу авторнуудай номуудые гаргуулгада туһалха. Нютагай мүнөөнэй авторнуудай номуудые хэблэн гаргалга республикын бюджедтэ оруулха гэжэ дурадхаха. Залуу уран зохеолшодой выставкэнүүдые эмхидхэлгэдэ туһалха.

7. Наһаа гүйсөөгүй хүүгэдэй сүлөөтэй сагые һайнаар эмхидхэхэ. Һургуулиин программада ороогүй соелойнгоо баялигуудые, Зүүн зүгэй арадуудай скульптура, уран зураг, бэшэгэй хүшөөнүүдые, XX зуун жэлэй прозо болон поэзи шудалха талаар воскресэнэ һургуулинуудые байгуулгада туһалха. Соел культурын бодото үнэтэй сэнтэй зүйлнүүдтэй залуушуулые танилсуулбал, һэжэг түрэмөөр видеопродукци түригдэхэ һэн.

8. СПИД-һээ республикын хүн зониие хамгаалха талаар хэмжээ ябуулгануудые хараалхада туһалха. Валютатай предприятинууд, илангаяа хүүгэдэй элүүр энхые хамгаалгада хубитаяа гоританхоноор оруулха зэргэтэй.

ҺУНГАГШАДАЙНГАА ЗАХЯА ДҮҮРГЭХЭБ

Комсомолой Советскэ районой комитедэй пленум ВЛКСМ-эй обкомой спортивна болон нийтэ-оборонно хүдэлмэриин таһагые даагша Вячеслав Жигмитцыреновые Советскэ һунгуулиин 54-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлээ. Манай корреспондент О. Волин кандидадтай уулзажа хөөрэлдэбэ.

Корр.: Вячеслав, ВЛКСМ-эй обкомой дэргэдэ шинии хабаадалгатайгаар сэрэгшэд-афганецуудай совет, зүүн зүгэй арадуудай барилдаанай ассоциаци, «Мемориал» гэһэн бүлгэмэй Буряадай отделени нээгдэһэн байна. Гадна ши инвалидуудай спортын республиканскэ федерациин түрүүлэгшэ байнаш. Үшөө тиихэдэ арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэш. Юрэдөө һуухашье сүлөөгүй хүдэлхэшни гээшэл даа...

В. Жигмитцыренов: Бодоод үзэлши, һунгалтануудта бэлдэлгын түлэг дунда хэды ехэ юумэн бэшэгдээб! Олон комсомолшууд областной организациин платформо зохеолгодо эдэбхитэйгээр хабаадаа. Аяар дүрбэн платформо зохеогдоһон байгаа гэжэ тэмдэглэебди. Хоердохи платформонь залуушуулай газетэдэ толилогдоо һэн. Тэрэ минии зохеоһон гэжэ хэлэһүү. Бэшэһэн юумэнэйнгээ түлөө харюусаха хэрэгтэй ха юм. Эдэбхи үүсхэл гаргаһан зарим хүнүүдые шоо үзэхэ ушарнуудшье хаа яахан гарадаг. Теэд эдэбхи үүсхэл гаргаагүй һаамнай юун болохоб гэжэ бодоод үзэхэ хэрэгтэй бшуу. Республикын 156 арадай депутадуудай ороойдоол долоониинь комсомолшууд юм. Хэрбээ депутат болоо гээшэ һаа, намайе дэбжүүлһэн, һунгаһан залуушуулай захяануудые заатагүй дүүргэхэ гэжэ оролдохоб.

Корр.: Юундэ Сокоповско һунгуулиин округтобши!

В. Ж.: Теэд бэшэ хаана байхабиб? Би тэндэ түрэһэн, 1979 ондо ажалайнгаа намтар эхилһэн хүнби. Улаан-Үдын нэгэдэмэл авиаотрядай харуулда түймэр сарагшаар хүдэлнэб, мүнөөшье хүрэтэрөө тэндээл ажаһуунаб. Засагаархидай мартажархиһан булангай шиидхэгдэхэ асуудалнуудые һайнаар мэдэнгүй яахабиб? Тэндэ телефоншье байдаггүйл.

Корр.: «10с» автобусой ябадаг болоһониинь шинии хэһэн хэрэг гэжэ би мэдэнэб.

В. Ж.: Хэды ехээр ябуулга хээ гэжэ һананабта? Бүхэлиин үдэр соо секретарьнарай, түрүүлэгшэнэрэй, директорнүүдэй приемно кабинет сооһоо гарадаггүй байгааб. Тиигэбэшье хооһоор тухашаран ябаагүйб даа.

Корр.: Ши депутат бэшэ байгаашье һаа, депутадай уялгануудые дүүргээ гүш! Тииһээ тиитэрээ депутат ямар байха гэжэ һананабши!

В. Ж.: Олонхи ушарта манда иигэжэ гэмэрэлдэдэг: «Бүхы засаг — Соведүүдтэ!» Юундэ бүхы засаг бариха болоноб? Гүйсэдхэхы, сүүдэй гү? Засаг бүхэнэй нэрэ хүндэтэй, хүсэтэй байха гээшэ гол шухала бшуу. Ямар нэгэ бүлэгһөө гү, али партиһаа дулдыданги бэшэ байха зэргэтэй. Энэ удаа арад зон минии түлөө дуугаа үгэхэнь гээшэ, харин би тэдэнэй эрилтэнүүдһээ дулдыдаха болоноб. Имагтал, депутадай түрүүшын уялга хадаа һунгагшадай эрилтэнүүд болохо бшуу.

Корр.: Шамда амжалта хүсэхэ байнабди.

В. Ж.: Һайн даа.

Эмшэлэлгын газарта түргэн туһаламжа хэрэгтэй болошоо

Медицинскэ түргэн туһаламжа хүргэдэг больницын операционно стол дээрэ гү, али больнична орон дээрэ саг зуурашье байгаад үзэхэ хэн дуратай байхаб даа. Илангаяа энэ больницада нэгэ үедэ болоһон зүришэлдөөнэй гарахада, үбшэнтэд болон врачуудай хоорондо ехэл хүшэр харилсаан болоод абаа. Ямар зүришэлдөөн гараа һэн бэ гэхэдэ... Теэд бүхы юумэ эхинһээнь хөөрэебди.

Мартын 11-дэ БСМП-гэй ахамад врач шэнээр томилогдохо, һунгагдаха ёһотой байгаа. Конкурсын комисси энэ һунгалтада ехэ бэлэдхэл хээ. Альтернативна кандидатуранууд тодорхойлогдожо, тэдэнэй программанууд хаража үзэгдөө. «Текстильщик» гэһэн соелой байшан соо хараалагдаһан үдэртэ конференциин делегадууд, мүн ондоошье коллективэй гэшүүд (мандатгүй) сугларһан байна. Үүдэндэ зогсоһон шалгагшад мандадгүй хүнүүдые байшан руу табибагүй. Игэжэ зал руу орохын тула шанга шангаар хөөрэлдөөдшье абаха үе болоо... Энэ хэмжээ ябуулгада минздрав болон горздравай, партиин горком болон райкомой түлөөлэгшэд, үшөө тиихэдэ СССР-эй арадай депутадай секретарь (туһалагша) хабаадалсаа. Гэбэшье һунгалта болобогүй. Юундэб гэжэ уншагшаднай һонирхохо байха.

Байгша оной февралиин 2-то городой элүүржүүлгын таһаг 10-дахи номерой имэ захиралта гаргаа һэн: «Ниитын организацинуудай, медицинскэ түргэн туһаламжа хүргэдэг больницын эдэбхитэдэй хандалгые хараадаа абажа, городой элүүржүүлгын таһаг больницын ахалагша врачые шэнээр һунгаха гэһэн шиидхэбэри абаа. 1990 оной январиин 26-да коллективэй суглаан дээрэ ахалагша врачай ажал хүдэлмэридэ балай һайн сэгнэлтэ үгтөөгүй, шүүмжэлэл ороо гэжэ тэмдэглэнэбди. Эдэ шалтагаануудые үндэһэ баримта болгожо, игэжэ захирнабди: 1. Нэгэдэлэй конференци дээрэ ахалагша врачые конкурсын үндэһэ гуримаар альтернативна һунгалта үнгэргэхэ. 2. 1988 оной февралиин 8-һаа абтаһан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй № 174 Тогтоолой ёһоор ниитын организацинуудай—партийна бюрогой, профсоюзна комитедэй, комсомолой организациин, администрациин түлөөлэгшэдһөө, больницын, областной профсоюзуудай комитедэй хүдэлмэрилэгшэдһөө, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн конкурсын комисси байгуулха».

Захиралта коллективые хоёр можо болгожо хубаагаа гү, али ондоо зүришэлдөөн коллективые эбгүй болгоо гү? Юрэдөө энэ асуудалдэ мүнөө зүб харюу үгэхын аргагүй... Конференци үнгэргэхэ үедэ БСМП-дэ хоёр группировко бии болошоод байгаа. Хоёр тала ямар эрилтэнүүдые, асуудалнуудые табяаб? Нэгэ талань А. Б. Ербактановые ахамад врачай тушаалда үлөөхэ гэжэ оролдошоо. Харин нүгөөдэнь шэнэ хүниие табиха гэжэ эрид шиидэжэ, 4-дэхи поликлиникын ахалагша врач В. Б. Бубеевэй конкурсдо хабаадаха зүбшөөлөө үгэһэн хоёрдохи мэдүүлгэ дэмжэхэ гэжэ шармайшоо. БСМП-гэй коллективэй олохон гэшүүд энэ врачые мэдэхэ байһан тухайгаа онсолон тэмдэглээ.

Конференциин хайшан гэжэ үнгэрһэн тухай хөөрөөгөө таһалдуулжа, медигүүдтэ үгэ үгэебди. Тэдэнэр энэ зүришэлдөөн тухай ямар һанамжатай хэб?

Б. Р. Шарыпова, эмнэлгын талаар ахалагша врачай орлогшо:

— Манай нэгэдэлэй хүдэлмэри бусад эмшэлэлгын эмхи зургаануудһаа дутуугүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Нэгэдэлнай республиканска больницын удаа эгээн томо поликлиникэнүүдэй, стационарнуудай нэгэн болоно. Тэдэнэй бүридэлдэ түргэн туһаламжын станци, консультативна болон студенческэ поликлиникэ, стационар ородог юм. Мянга гаран мэргэжэлтэд нэгэдэлдэ хүдэлнэ. Эндэмнай маанадай һанаа зобоодог хүндүүлхэй асуудалнууд бии ааб даа. Гэбэшье тэдэниие түргэн шиидхэхэ, һайнаар ажаллаха гэжэ оролдодогбди. Бусадшье поликлиникэнүүдтэ баһал имэрхүү байдалтай. Гурба-табан үбшэнтэнэй хэбтэхэ палатануудта 7—8 хүнүүдые байлгаха баатай болонобди. Түргэн туһаламжын станцида хэды хүшэр байдалтайб! Тэрэнэй штаторойдоол 50 процент бүридхэгдэнхэй.

Январь һарада намда партиин горкомой инструктор Жапова Светлана Жаповна ерэжэ, март һарада (түсэбэй ёһоор) бюро дээрэ ахалагша врачай тоосоон шагнагдаха гэжэ хэлээ. Тэрэ тиихэдэ бүхы подразделенинүүдээр ябажа, материалнуудые суглуулаа. Ербактановай нэбтэрүүлһэн АСУ врач бүхэнэй бүхы дутуу дундануудые элеэр харуулдаг юм. Энээндэ дурагүйдэһэн заримашуул олдоо һааб даа. Александр Батуевич үбшэнтэндэ налгай зохидоор хандагты гэһэн эрилтэ ходо табидаг. Теэд ямар байдалда ажалладаг байһыемнай тэрэ хараадаа абадаггүй гэжэ зарим врачууд хэлэдэг байна. Александр Батуевич минздрав болон горздравташье имэл эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг заншалтай.

Партиин горкомой бюро манай тоосоо хэхые болюулжа, уданшьегүй горздрав һунгалта үнгэргэхэ захиралта гаргаһан байна.

В. И. Доржиев, профкомой түрүүлэгшэ:

— Хэзээ нэгэтэ имэ зүришэлдөөн гаража магадгүй гэжэ эли һэн. Энээнһээ урагша ахалагша врач болон тэрэнэй ударидажа байһан коллективэй хоорондо имэрхүү зүришэлдөөн нэгэшье дахин гараагүй. Субботодо хүдэлһэнэй түлөө амарха үдэрнүүдые олгогты гэжэ врачуудай гүйхада, профсоюзай обком энэ асуудал шиидхээ һэн. Теэд үнгэрэгшэ жэлэй намарһаа хойшо энээниие болюулха тухай ахалагша врач захираа. Профкомтой зүбшэнгүйгөөр өөрөө шиидхээ гэжэ ажалшад дураа гутаһан байна. Февраль болотор профсоюзай обкомой шиидхэбэри дүүргэгдээгүй.

Февраль һарада профкомой үргэдхэгдэмэл суглаан боложо, ахамад врач Ербактановай дүрим эбдэһэн тухай асуудал хаража үзэгдөө. Хэдэн гомдолнуудай үндэһөөр имэ суглаа үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри абаа һэмди. Профкомой шиидхэбэриие болюулһанайнь түлөө Ербактановта найдабаригүй болоһоноо мэдүүлхэ гэһэн дурадхал оруулагдаһан байна. Профкомой зүблөөн дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэхэ тухай һанамжа хэлэгдээ.

Ахалагша врачай адресаар шүүмжэлэлэй ороошье һаа, нүхэр Ербактанов бэеэ заһаха гэжэ оролдодоггүй. Өөрөө зэмэтэй байжа болохоб гэжэ һанадаггүй хүнүүдэй нэгэн. Хажуу тээһээ шүүмжэлүүлхэдээ, ямаршье хүн һургаал абадаг ха юм...

Ахалагша врачай нэбтэрүүлһэн шэнэ системые би буруушаанагүйб. Тэрэ туһатайшье байжа болоо. Больницада үдэр бүхэндэ элдэб олон шэнэ асуудалнууд гаража, тэдэниие шиидхэхэ хэрэгтэй болодог. Ахалагша врачта эм дом, инструментнүүд дуталдана, ажалшадай ажабайдалда анхарха гэхэ мэтэ бүхы асуудалнууд ородог гээшэ. Тэдэниие зүбөөр шиидхэхэ шухала.

А. Б. Ербактанов, ахалагша врач:

— Элүүрые хамгаалгын управлениин албангуудһаа зүришэлдөөн эхи абаа гэжэ хэлэхэ байнаб. Мүнөө үедэ манай элүүрые хамгаалгын управлениин хүн зоной элүүр энхын түлөө, бэе тамирай түлөө харюусахаяа болишонхой. Бюджедэй статьянууд ямараар бэелүүлэгдэнэб, стационарта хэды хүн аргалуулнаб гэхэ мэтэ тоо соо барилгаар бүхы юумэн дүүрэшэдэг. Үбшэнтэнэй олон байгаа һаа, ехэ мүнгөөр хангагдахаш... Энэмнай ехэл буруу ябадал гэжэ һанагдана. Элүүрые хамгаалгын бүхы системэ хубилгажа шадаа һаа, медигүүдэй ухаан бодолшье хүгжэхэ, үбшэнтэниие һайнаар аргалха, ямаршье үбшэнһөө һэргылхэ гэжэ оролдохо һэн.

Энэмнай зүришэлдөөнэй нэгэдэхи шалтагаан. Хоердохи шалтагаан гэхэдэ, Валерий Борисович Бубеевтэй болоһон зүришэлдөөн бага бэшэ үүргэ дүүргэнэ. Тэрэнэй манай больницада хүдэлжэ байха үедэ гурбан үбшэнтэн наһа барашоо һэн. Валерий Борисовичые гэмнэжэ, ажалһаань гаргаха тухай шанга асуудалай табигдахада, тэрэ партиин горком болон минздравта хандажа, намда гомдол баряа. Комисси байгуулагдажа, шалгалта үнгэргэхэдөө, минии зүб шиидхэбэри абаһаниие элирүүлээ һэн. Түрүүшын комиссиин һүүлээр үшөө хоердохи комисси һунгагдажа, шалгалта үнгэргөө. Энэшье комисси минии зүб байһаниие мэдэрээ. Игэжэ Бубеевтэ өөрынгөө дураар ажалһаа гараха гэһэн дурадхал оруулагдаба. Городой элүүрые хамгаалгын таһаг Валерий Борисовичые өөрынгөө методическа эмхидхэлэй таһагта ажалда абаһан байна. Больницын коллективэй хэһээһэн врач бүри дээгүүр тушаалда дэбжүүлэгдэшоо... Энээниие буруушааһан асуудал табихадамнай, городой элүүрые хамгаалгын таһагые даагша (тиихэдэ Васильева энэ тушаал ээлжэ байгаа) буруу шиидхэбэри абаабди гэжэ сэхээ мэдэрхэ баатай болоо һэн. Теэд эндэшье Бубеев дээгүүр тушаал ээлһэн байна. Тэрэ 4-дэхи поликлиникын ахалагша врачаар томилогдоо.

Игэжэ минии һанахада, городой элүүрые хамгаалгын таһаг болон медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком имэ зүришэлдөө зорюута эмхидхээ. Үшөө юундэ игэжэ һанаабши гэхэдэ, январиин 26-да суглаанай болохын урда тээхэнэ партиин горкомой инструктор ерээ. Гадна суглаан дээрэ медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ В. М. Маланов болон городой элүүрые хамгаалгын таһагые даагша М. А. Халтаева маанадые гамгүйгөөр муушалһан байна. Эндэһээл бүхы юумэн эхилшоо. Уданшьегүй намайе тушаалһаа буулгаха «ябуулганууд» эмхидхэгдэшэһэн байна.

Дээрэ дурсагдаһан захиралтые буруушаажа, медигүүд СССР-эй арадай депутат С. Г. Шапхаевта хандажа, үнэн зүб байдалые тогтоогыт, нүхэр А. Б. Ербактановта ажалаа үргэлжэлүүлхэ арга боломжо олгыт гэжэ гуйһан байха юм. Бүхы юумэ хаража үзэһэнэйнгөө удаа С. Г. Шапхаев конкурсын комиссида бэшэг эльгээгээ. Игээд лэ үнэн зүб байдал тогтохонь гэжэ һанахаар байгаа һэн. Гэхэ зуура...

Нүгөө тала БурАССР-эй профсоюзуудай Соведэй юристһээ консультаци абажа, баһал эдэбхитэй ажал ябуулжа эхилбэ. Дары түргэн һунгалта үнгэргэжэ, шэнэ хүниие ахалагша врачаар табия гэһэн эрилтэ тэдэнэр табиһан байна.

Имэ байдалда хэн делегадуудта зүбшэл заабари үгэхэ байгааб? Бэрхэ юрист байгаа гээшэ һаа, бүхы юумэ ойлгуулжа үгэхэ һааб даа. Теэд имэ юумэн болоогүй. Конференци тус асуудал шиидхэжэ шадахагүй байшоо. Алишье тала һанал бодолоо хубилгангүй үлэшоо.

Бэлэдхэл үнгэргэһэн, мүн конференциие хүтэлһэн конкурсын комисси дүршэлгүйдэжэ, хоёр талые эблэрүүлжэ, сэгнэлтэ үгэжэ шадаагүй. Конференци хүтэлэгшэ ямаршье группада хабаагүйб гэжэ харуулхые оролдоһон байна. Ахалагша врачые һунгаха асуудал алишье тала шиидхэжэ шадахагүйдөө, нэгэдэлдэ удаан болоожо байнгүй референдум үнгэргэхэ гэжэ бодобо. Хэрбээ тэрээн дээрэ ахалагша врачта найдабаригүй байһанаа медигүүдэй мэдүүлээ һаа, одоошье һунгалта үнгэргэхэ гэжэ хөөрэлдэбэд. Дуугаа үгэхынгөө урда тээ хоёр кандидатура тон һайнаар зүбшэн хэлсэхэ гэһэн дурадхал оруулагдаа. Харин конкурсын комисси ямаршье дурадхал дэмжэнгүй үлэшоо. Гэбэшье һүүлэй һүүлдэ суглаа хүтэлэгшэ бюллетеньнүүдые тараалга эхилхэнь гэжэ соносхоо һэн. Игэжэ тэндэ байһан зарим хүнүүд газаашаа гараба.

Зал соо үлэгшэд үгэ буляалдаагаа үргэлжэлүүлжэ, хэнэй түлөө дуугаа үгэхэ байһанаа зүбшэн хэлсээ. Теэд нэгэн һанамжада ерэжэ шадаагүй байһан тула зал соо сугларагшад дэн хожом болгонгүйгөөр үшөө нэгэ суглаа үнгэргэхэ гэжэ шиидээ. Энээгээр конференци ажалаа дүүргэжэ, делегадууд гэр гэртээ тараһан байна.

Мүнөө больницада хүшэр байдал үргэлжэлһөөр. Хоёр талын түлөөлэгшэд дээдын органуудта орожо, хэрэг байдалыемнай хаража үгыт гэжэ гуйха юм. Юрэдөө энэ хэрэгтэ хабаадаагүй хүниие олохонь бэрхэтэй...

Шэнэ хүниие һунгаха гэжэ оролдогшод ахалагша врач болон тэрэнэй командые муушална. Конференциин һайнаар үнгэрэгдөөгүй байһанда ахалагша врач зэмэтэй гэжэ тэдэ тоолоно. Элүүрые хамгаалгын министрэй орлогшо В. В. Кучинский, городой элүүрые хамгаалгын таһагые даагша М. В. Халтаева, мүн конкурсын комисси конференцидэ хабаадаһан аад, юундэ зүб шиидхэбэри абаха гэжэ оролдоогүйб гэһэн асуудал гараха ёһоороол гаража ерэнэ.

Бэе бэеэ ойлголсохогүй, хүшэр байдалһаа нэрэтэй түрэтэйгөөр гарсха гэжэ оролдохогүй ябадал алишье талые һайнаар харуулнагүй. Коллектив соохи зүришэлдөөн зүб мүрөөр дары түргэн шиидхэгдэхэ ёһотой. Ямаршье коллектив хубиин заяагаа өөрынгөө гарта бата барижа, ямаршье хүшэр асуудал эбэй ёһоор шиидхэхые оролдохо зэргэтэй.

Манай элүүрые хамгаалгын бүхы системын ямар байдалтай байһаниие энэ зүришэлдөөн харуулна бэшэ гү? Больницын коллектив һүүлэй һүүлдэ бодомжотой шиидхэбэри абаха байха гэжэ найдаха дуран хүрэнэ.

С. ОЧИРОВА,
манай корр.

«АЛТАРГАНЫН» БИБЛИОТЕЧКЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 16-дахи номертэ).

Гэнтэ нюдэ ялбама хурсаар сахилгаан сахилжа, Дулмын үнэһэн хүхэ нюурые, Гомбын ебхэгэр үрхүхэ бэе, мүн тэдэ хоерой тээ саагээн наханань үншэрэнгеэр түглыһэн ябаган шэнэһые, ниидэжэ ябаһан ямаршьеб бишыхан шубууханиие гэрэлтүүлээдхибэ. Дулма гэнтэ нойрһоо һэриһэндэл, Гомбые хажуу тээшэнь мухариса түлхижэрхеод, хүл дээрээ бодошобо.

— Баһа... Баһа намтай сагаа үнгэргэхэ гэжэ бодобо гүш?— гэжэ Дулма уйлаганан хэлээд, шүдөө зуужа, тэрэниие альгадахаар гараа далагад гүүлэхэтэйнь адли, түрүүшынхиһээ бүри хурсаар сахилгаан сахилаад, юуншьеб түйлай шангаар бутара буугаад, мэнэ һаяхан лэ Гомбын обеорһон шэнэһэн нижаганан унашаба.

Дулма хашхараад, харайжархиба. Һалхитай, уһа ехэтэй аадар шааяшаба. Забда залигүй сахилгаан сахилна. Тэнгэри нижаганана, тажаганана...

Харин Дулма шобто норошонхой, һабиран задаржа нюуртань, дала мүртэнь нялдашаһан үһэтэй, эсэшэнхэй, амидашанхай, голоо таһа айнхай юумэ айбалхайгаа гарааараа даражархеод гүйжэл, гүйжэл ябана. Тэрэ түгшэжэ унаха болоходоо зогсобо. Нюдэнэйнь урда тоо томшогүй олон ялагар толбонууд исалан тамарна... Гэнтэ Дулмын гүзээн соонь юуншьеб хэды еды һулаханаар хүдэлөөд зогсошобо. Дулма гайхан шагнаархана. Үгы. Гансал зүрхэниинь сохилно... Бай! Энэ юун гээшэб? Юун гээшэб? Хүдэлнэ! Юуншьеб гүзээн соонь хүдэлнэ! Тиимэ, тиимэ хүдэлнэ! Магад, аппендицит гээшэ гү? Үгы даа, аппендицит хүдэлдэггүй, харин мушхалан үбдэдэг юм гэлсэгшэ. Теэд юун гээшэб? Тэрэ хүдэлнэ!.. Дулма хүйтэн хүлһэ адхан шагнаархана, гүзээгээ эльбээд үзэнэ. Үбшэн үгы, тиибэшье хүдэлжэл байна. Тиигээд гэнтэ хүдэлхэеэ болишобо. Дулма этигэжэ ядан, хүйтэн хүлһэ адхан, дахин хүдэлхыень бүхы бэеэрээ хүйтэ даан хүлеэбэ. Дахин хүдэлбэгүй. Дулма дээрэһээ абан һанаа алдажархеод, саашаа ябантараа:

— А-ах!— гэжэ хашхараад, гэнтэ зуг татан зогсошобо. Тиигээд тэрэ галзуурһан юумэдэл гүзээгээ шаажа оробо.

— Аһа! Тиигэ!.. Үшөө хүдэлһөөр гүш?— гэжэ тэрэ һүхирэн, гэдэһэ руугаа шаажал, шаажал байна.— Үшөө хүдэлхэ гүш? Хүдэлхэ гүш?..

Дулмын һанаа абажа, зогсоод шагнахадань юуншье хүдэлбэгүй. Тиигээд, тиигээд тэрээндэ тон аймшагтай болошоо һэн. Тэрэ сүрхирсэ уйлан, гэнтэ һэриһэн эхын сэдьхэлдэ тамалагдан, удаан һууба. Тэрэнэй хамаг ухаан бодолынь худхаран удха шанараа, шэгнүүрээ гээгээд, нэгэ айдаһатай бөөн хара юумэн болон толгой соонь эрьелдэнэ... Дулма өөрөө өөрынгөө бодолһоо залд гээд, абарал гуйжа байһандал тэнгэри өөдэ шэртэхэдэнь, тэндэ, огторгойдо, нэгэхэншье үүлэн үгы. Түмэн, түмэн одо мүшэд...

Дулма үшөө бишыхан байхадаа, эдэ одо мүшэдэй нэгыень абажа үгэхыень эжыгээ хашадаг бэлэй. Хойшодоо тэрэ тэнгэридэ нэгэ одые шэлэжэ абаад, үдэшэ бүри, унтахынгаа урда тээ газаа гараад, «уулзатараа баяртай!» гэжэ өөрынгөө одондо хандадаг һэн. Мүнөөшье «өөрынгөө» одые таниба. Тэрэнь тэнгэриин зүйдэлэй урда талада, хуушан лэ байрадаа, мүнөөхил тодо ялагар зандаа, тиибэшье бүхэхэеэ байһан зула шэнги нэгэ һүүдын, нэгэ носон байна. «Баяртай, одомни! Баяртай, хэтэ мүнхэдөө!..».

Дулма байрадаа һуужал байна. «Юу хэжэрхибэ гээшэбиб? Ямар сэдьхэлээрээ энэ дэлхэй дээрэ амиды ябаха гээшэбиб? Би... Үриеэ... алажархео ха юмбиб! Түрэхэ үриеэ!..».

Тиин тэрэнэй нелбоһоор дүүрэн нюдэнэйнь урдуур богонихон наһанайнь бүхы ушаралта дурасхаалнууд киногой кадртал адли субарин үнгэржэл, үнгэржэл байна. Эжыгээ, бишыхан дүү басагаханаа һанаандаа оруулхадаа, уй гашуудалһаа улам бүгтыжэ атиршаһан эжынгээ буурал толгойгоо һэжэрэн, үбсүүгээ шаан уйлажа байхые дуулахадал, дүүгэйнгээ хургаа амандаа хэжэрхёод, ехэ хара нюдөөрөө эжыгээ айнгяар шэртэжэ байхые харахадал гэнэ.

— Эжы, а эжы, эгэшэ хээтэймни хэзээ ерэхэб? Конфетэ намда асарха гү?— гэжэ дүүнь эжыһээ һурахал даа.

— Эгэшэ хээтэй мандаа ерэхэеэ болёол даа,— гэжэ эжынь дүүень тэбэрин, таалан, уйлан хэлэхэл. Тиин наһанайнгаа һүүлшын сагай ерэтэр, эжынь тэрэнэй сасуутаниие хараха бүреэл эльгээ хүмэрин, үмдэжэ ябаһан хубсаһыень, номуудыень нангин шүтөөн шэнгеэр хадагалан, һалга, яһалиг гараараа тооһыень аршан һуухал...

Бүргэд

РАССКАЗУУД

Даша-Дабаа МУНКОЕВ

«Баяртай, эжымни! Баяртай, дүүмни! Баяртай...»—гэжэ Дулма шангаар дуугараад, хүл дээрээ бодобо...

Эгээл энэ үедэ досоонь мүнөөхинь хүдэлөөд, хүдэлөөд намдашаба.

— Хүдэлнэл, хүдэлнэ!— гэжэ Дулма уйлан, энеэн ооглобо.— Амиды! Амиды!..

Гэнтэ орьёлһон баярта мэдэрэлнүүдэй долгиндо дайрагдаһан зүрхэниинь зогсоходол гээд, хүлнүүдынь, бүхы бэень һалганаад, досоонь юуншьеб таһаршаһандал болобо. Үгы даа, харин юун бэ даа, нэгэл ехэ юумэн ургажал, ургажал байгаа һэн.

Бүрин-Хаан уулын шанха орой дээгүүр үльгэр соо хэлэгдэдэг аймшагтай Ягаа шабганса шэнги ута үргэтэй хабирга һарын халта бултайгаад, заабайса энеэбхилээд, далда срохотойнь сасуу, одо мүшэд үргэһэ нойртоо диилдэн, түргэ түргөөр сабшаралдаад, бүхэжэ ороно. Үүр хираална. Тойроод ханха зайдан, нэгэхэншье хүдэлөөн, нэгэхэншье абяан үгы. Шиигтэй агаар соо нойтон хүрьһэнэй, дабирхайн, сэсэгүүдэй, шабааһанай тархи эрьемэ хангал... Хада уулануud тэдэниие нэмэрһэн хүбэн сагаан манан руу буханад. Хаанашьеб горхоной энэ нэгэ жэгдэхэн, зөөлэхэн абяан аалин байдалые эбдэнэгүй, харин нойрмог оршон тойрондо амидын шэнжэ оруулан, байгаалиин зүрхэнэй сохилжо байһандал һанагдана. Тиин байгаали зүүдээ манан, ехэл һонороор, бишыханшье шэмээнэй гарахада залд гэн һэрижэ, тиибэшье нарай үхибүүн шэнги һуняан, тамшаан нойрсожол байна. Магад, тэрэ үнгэрэгшэ һүниингөө залинта аадарые зүүдэн соогоо харана аа гү? Теэд байгаалиин нойрһоо һэрихэдэнь, залинта аадар үни үнгэрһэн, наран шаража, сэсэгүүдэй, үбһэ ногооной хамар гэжэгэнүүлмэ хангал анхилан, тэрэнэй эсэшэгүй дууша басаганиинь — булжамуур — дуулан, жэнгирэн байхал... залинта аадар үнгэрөө...

— Хүлисэ намайгаа, үримни!— гэжэ Дулма үе-үе болоод лэ хүдэлжэ байһан тэрэ ерээдүйнгөө хүбүүндэ хандан шэбэнэнэ,— хүлисэ...

Дулма ябажархиба.

Тэрэнэй ябадалынь мүнөө жэгтэй ондоохон, нахилзаһан, зөөлэхэн гэхэ гү, али нойрсоһон хөөхэйгөө гар дээрээ үргөөд ябаһан Эхэ шэнги... Ондоохон лэ, жэгтэйхэн лэ һэн.

БҮРГЭД

Үргэн талын дунда, эльгэн хара шулуун дээрэ элдэб олон шубуудай эшхэрээн, шомшороон доро буурал, омог, хүсэн түгэлдэр Бүргэд һууна. Тэрэ хүдэлнэгүй. Тиибэшье хуу харана. Дуулана.

Тэндэ эндэ турлаагууд хаагална, элеэ инсагаална, шаазгай шаханана, хүнхэр ехэ хабсагайн хүмэгтэ һохор шара шубуун хахан сасан эгшэнэ.

Бүргэд эдэ бүгэдэдэ заашье анхаралаа табингүй, шулуужашаһан юумэдэл, хүдэлэнгүй һууна. Хүсэтэ хоёр далинь бэедээ хашаатай. Хёрхо нюдэнэйнь хараса хүхэрэгшэ холо руу хаймаданхай.

Хангалтайхан толгойхоноо хэтын зайгуул һэбшээндэ эльбүүлһэн сэсэгүүд гунхан гунхан дуурана. Гунхан гунхан дуурана гуйбаһан ногооншье. Гургалдай дуулана. Гургалдай дуулана дуран тухай, амтатайхан дуран тухай, дуран соохи жаргал тухай, жаргал соохи мэхэ тухай, мэхэ соохи урбалта тухай, урбалта соохи зоболон тухай, зоболон соохи уйдхар тухай, уйдхар соохи эсэс тухай...

Бүргэд хүдэлнэгүй. Турлаагууд абяагүй. Элеэ һанаа алдана. Шашаг шаазгай һүгшарна. Хүнхэр ехэ хабсагайн хүмэгтэ һохор шара шубуун гэншэн ёолоно. Гургалдай дуулана, дуулана...

Бүргэд гэнтэ зэрлигээр хашхараад, агуу хүсэтэ даляараа хүүесэ һэбин ниидэшэбэ. Эндэ тэндэ турлаагууд хаагалалдашаба; элеэ инсагаалшаба; шашаг шаазгай шаханашаба; һохор шара шубуун гэншэн орилшобо; эгэшэг дууша гургалдай үбһэ ногоон доогуур хоргодошобо... Шубууд һүрдэнхэй, шубууд хүл хөөрсэг табинхай...

Харин Бүргэд, буурал, хүсэн түгэлдэр Бүргэд, өөдэнь харбагдаһан годли шэнгеэр, монсогойрон сугларһан амиды хүсэн шэнгеэр, залинта аадарай үүлэн шэнгеэр агаарые хаха эсхэн, эридээр, зориг, хүсэл шиидэнгеэр өөдөө хөөрэжэл, хөөрэжэл ябана. Ахирхан жэгүүртэй шубууд аяар тэрэ доро үлэнхэй. Мүнөө тэдэнэй хоролхуу эшхэрээн, шомшороон дуулданагүй, гансал Бүргэдэй далинуудай дэбисын хүүеэн һалхин шуухирна... Аяар дээгүүр аадарай үүлэд уһан далай шэнгеэр орьёлон бусалка, алтан зэбэнүүд зуралзана, тэнгэриин хэнгэрэг нэернэ... Хүсэтэйнүүдые хүсэтэйнүүд угтадаг лэ!

Хаанабши даа, Бүргэд? Хайшаа, хайшаа итэрээ дүүлинэбши? Юу бэдэрнэбши? Ямар зүрхэн сээжэдэш сохилноб? Тэндэ, тархи эрьемэ үндэртэ, галзуу, зэрлиг хүсэнүүдэй дунда, гансаарандаш аймшагтай бэшэ гү? Айдаһатай бэшэ гү? Би шамайе харанагүйб. Тиибэшье би шинии дүүлин ошоһон эхишье, эсэсшьегүй огторгой өөдэ шэртэн зогсоноб. Тэндэ һалхи шуурган, агуу хүсэнүүд орьёлон байдаг гэжэ би мэдэнэб. Тэндэ хэтэдээ хүйтэн, хэтэдээ тунгалаг гэжэ, ахир амитадай хорото энеэдэн тэндэ хэзээдэшье хүрэхэгүй гэжэ би мэдэнэб. Шамда атаарханаб...

Эндэ турлаагууд хаагална, элеэ наада харангяар инсагаална, шашаг шаазгай хоб-жэбээ тараана, һохор шара шубуун энеэдэндээ хахан сасан эгшэнэ... Бүргэд, дуулана гүш, эдэ шубуудай хашхараае? Үгы даа, ши дууланагүйш...

«Буурал Бүргэд, далита нүхэрни! Намда жэгүүрэйнгээ хахадыеньшье үгөө һаашни, мүн бишье баһа омог дорюунаар хашхараад, сэнхир үндэр өөдэ дүүлин ошохол һэм! Оршолонто газарһаан хулжаншьегүй, ондоо юртэмсэ бэдэрэншьегүй, гансал ухаан хүсэлтэеэ урилдан ябахадаа хоротой энеэдэр һариһан нюурнуудые, хоб-жэб зөөһэн уралнуудые, баһанги муухайгаар хёлойһон нюдэнүүдые хэзээдэшье харахагүй һэм. Шамтаяа, Бүргэд, үнэн нүхэр шамтаяа үүлэд дээгүүр ниидэн ябахадам, холын субад одонууд холшороор эмнин уряалхал һэн...

Бүргэд, буурал, хүсэн түгэлдэр Бүргэд! Ниидэ, ниидэ өөдөө! Дээрэшни эхишье, эсэсшьегүй замби, мүнхэ ниидэлгэн!..».

Нангин арюун бодолоо, наһанайнгаа найдалые, мэхэлэгдэһэн дураяа, шэнхинээдүй, энеэдэнэйнгээ хонгёое, уйлагдаагүй нёлбоһонойнгоо гашууниие... бултыень, Бүргэд, шинии хойноһоо ниидхүүлээб. Тиигээд өөрөө эндээ үлэхэм даа. Хамаагүй, турлаагууд хаагалалдаг, элеэ инсагаалаг, шаазгай шаханаг, шара шубуун энеэг, би шамдаал адли, Бүргэд, омог ябахаб!

Баяртай, Бүргэд! Баяртай, далита нүхэрни!

ТУГАЛ

Һаалишан Шэжэрмаагай алагша үнеэн тугаллаха гэжэ игсуунаар амилан хэбтэнэ. Энэ үдэр ямаршьегүй бэлшээд ерэһэн юм. Харин тэрэнэй үдэшынгөө һаалиие дүүргээд, гэртээ хариха гэжэ байхадань энэл даа...

Шэжэрмаа яахаяашье ойлгожо ядашоод, үнеэгээ тойрон тухашарна, үргэн доронь ногоон һолоомо табяадшье, эндэ тэндэнь эльбээд, маажаадшье үзэнэ. Үнеэн байд гээд лэ дүлинэ. Үүгэнэнэ. Нюдэниинь уһабхи бэлтэгэр болонхой, ядаржа байһаниинь элитэ... Энэ амитан эгээл түрүүшынхиеэ эхын «зоболонгые эдлэжэ» байна. Мүн эзэнииньшье, Шэжэрмаа, баһал түрүүшынхиеэ тугал абахань... Хоюулан дүршэлгүйнүүд. Хоюуландань аймшагтай...

— Алагшан, а-а Алагша-ан, тэсэжэл үзыш даа,— гэжэ Шэжэрмаа тэрэнэй үлэ мэдэг шиигтэй, ягдагар хатуу магнайень эльбэсэгээн хэлэнэ.— Өөртөө аб адлихан, эреэхэн, хөөрхэн тугалтай болохош... Ойлгоногши?

Теэд Алагшан ойлгоногүй. Юрэдөө, юушье ойлгохо дурагүй. Досооһоонь гэнтэ гэнтэ түйлай хүсэтэйгөөр угзаржа байгаа үбшэнэй хаанаһаа, ямар шалтагаар бии болоһыеншье ойлгоногүй хэбэртэй. Тэрэниие мүнөө эреэншье, харашье, сагааншье, ямаршье тугал һонирхуулнагүй. Гансал энэ тэсэшэгүй, ойлгогдошогүй үбшэнһөө түргэн һалахые хүсэнэ. Үндэлзэнэ.

— Тулишаһан лэ хоёр байнабди даа,— гэжэ Шэжэрмаа гүбэрөөд, һанаа алдаба.— Юу, ехээр үбдэнэ гү?

Тэрэ магнай уруугаа һабирһан хэһэг үһые баруун гарайнгаа альгаар хойшонь эльбэжэ, хүхэ үнгэтэй нооһон пулаадаараа даруулжа боогоод, һүнэй хооһон хүнэг дээрэ һуушаба. Сэнтэжэ мүльһэтэшэһэн сонхоор һара гэрэлтэнэ. Газаа һалхинай нариханаар эшхэрхэнь єрай арайхан дуулдана.

«Ямар сэбэр гээшэ һэнбиб?!»— гэжэ Шэжэрмаа юундэшьеб өөрөө гайхаһаар байтараа, гэнтэ бодоод, ондоо юуншьеб тухай һанажа ядажа байһанаа зоболонтойгоор мэдэрэн, нюргаараа хана түшөөд, эсэнгеэр нюдөө аниба.

Энэ хэбээрээ удаан хүдэлэнгүй һууба.

Үглөөнһөө хойшо гэртээ харяагүй, амандаа юумэ хээгүй байһанаа мүнөөл һанахадаа, унаха болотороо эсэһэнээ, үлдэһэнөө ойлгобо. Үдхэн, халуун сай хүлэртэрөө уугаад, дулаан хүнжэлдөө орошодог һаа... Теэд харихадань, гэртэнь шонын хүлдэжэ үхэшэмөөр хүрэшэнхэй байдаг. Пеэшэнээ түлихэ хэрэгтэй. Уһан, түлеэн. Үнеэниинь, гахайнь хооһон... Тиигэжэ тухашарһаар байтарынь һүнишье үнгэршэдэг. Үглөөгүүр баһал иишэ. Мүртэй унтаншьегүйгөөр...

Заримдаа орой һүни сонхонь түержэ эхилдэг. Түрүүшээр аалиханаар, гуйнгяар тоборжо байһанаа, байн байнтараа бүри шангаар, бүри будүүлигээр... Шэжэрмаа хэрбээ үбэл байгаа һаань, гартань дайралдаһан юумэ нэмэрээд, харин зун һаань, нарихан, сэбэр, сэлсэгэр бүхы бэеэрээ һүниин харанхыда һүн үнгөөр үлэ мэдэг сайбалзан, жэжэхэнээр шэшэрэн, ондоо хүнэй инаглал хүлеэһэн, зүрхэ сэдьхэл сооһоонь хашхараан боложо, газаашаа гарахаяа забдаһан ухаангүй ехэ хүсэтэй хүсэлые шүдөө зуун барижа, үхибүүнэй хомхой уралда үшөө хүхүүлжэ үзөөгүй хүжүүн хүхэеэ гараараа халхалан ябажа, үүдэнэйнгээ шэбхые гайладаг...

Булта ганса бэе эхэнэрнүүд... энээндэ, дадашадаг юм гэлсэдэг. Магад тиимэшье байжа болоо. Харин Шэжэрмаа дадажа шададаггүй. Үгы. Тиибэшье... тиибэшье хүндэл байдаг...

Гэр соо һаруул боложо эхилхэдэ, гэдэнэр хулгайшад шэнги иишэ тиишээ хараашалһаар, һэмээхэнээр газаашаа гаража ошодог. Үүдэн хахинаһаар хаагдаад, хонжэн болошодог. Шэжэрмаа баһал гансааран үлэшэдэг. Үгы, даншье гансааран бэшэ, тамхинай үлэгдэлнүүд, шала дээгүүр ябаһан мүр сараанууд, үнгэгдэһэн простыни, пудуушханууд, гуниггайгаар хахинаһан орониинь, хүлһэнэй үлэ мэдэг үнэр, үшөө юун бэ даа, нэгэл угаа дүтэ, мүн угаа гутамшаг юуншьеб үлэлсэдэг... Энэшье үнгэрдэг. Булта үнгэрдэг. Гансал гомдолтой, угаа гомдолтой байдаг...

«Һалхин зогсошобо хаяа!»— гэжэ Шэжэрмаа шагнаархан бодоходоо, үдэшэнһөө хойшо досоонь бүлхитэн загсашаһан ондоо юуншьеб тухай һанажа ядажа байһанаа баһал мэдэрбэ.

«Юун гээшэ һэм,— гэжэ тэрэ шэбшэнэ.— Юун бэ?».

Нойроо хүрэнэ, теэд унтажа болоногүй. Юумэшье бодоногүй. Тиибэшье үе-үе болоод, богонихон сахилгаанай ялагас гээд, алад холын хадануудай саагуур үгы болодогтол, үгы болошоно.

Шэжэрмаагай дэгэлэйнгээ захые өөдэнь бодхожо, хүзүү хоолойгоо орёогоод, нюдөө нээхэлээрнь, гансата хүйтэншье, мүн уйдхартайшье боложо, үтэг хохироор анхилһан малай энэ байра сооһоо хэзээдэшье гаража шадахаяа болиһон шэнги мэдэрэл досоонь гэнтэ түрөөд, хашхарха, хайшаашьеб харайжа арилха дураниинь хүрэбэ. Эндэһээ, колхозой энэ ажалһаа, тугаллахаяа байһан энэ үнеэнһээ тэрьелжэ ябашадаг һаа!

Хайшаашье һаа хамаагүй, гансал эндэһээ... Тэндэ, шэнэ газарта, хуу һайн болохо. Хуу, хуу. Гансаардалгаһаашье, гуниггһаашье хахасаха. Һамгад нюдэ шүдөө үзүүрлэхэеэ болихо. Тэндэ, шэнэ газарта, ондоо, ухаантай, һайн хүнүүд Шэжэрмаае угтажа абахал. Тэрэниие нэрэ, обогоорнь нэрлэхэ, толгойгоо дохин мэндэшэлхэ... Хүнгэн ябадалтай хүгшэн хүүхэн (Хорин долоо. Хүгшэн аал?) гэжэ алдаршаһан Шэжэрмаа дэлхэйн бүхы эхэнэрнүүдтэл инаг хүнэйнгөө түлөө һанаагаа зобон, хамаг баяр, гунигыень адляар хубаалдан ажаһуухал.

Шэжэрмаа энээндэ этигэнэ. Залуудаа хэн алдуу хээгүй юм?

Өөрын гэртэй болохо. Сонхынь хаабаринууд сагаанаар будаатай байха. Гэрынь тойроод элдэб үнгын сэсэгүүд һалбарха. Шэжэрмаа сэсэгүүдтэ дуратай юм. Шалаа хүхэ шэрээр шэрдэхэ. Үгы, хүхөөр шэрдэхэгүй, хүхэ үнгэ хүл доро байхадаа таагүй. Харин хүрин шараар шэрдэбэлынь һураггүй дээрэ бшуу. Энэ муу үнгэ. Хамаагүй! Муу юумэн ула доро байха ёһотой...

Теэд хаана ошохобши?

Нээрээшье хаана ошохобши? Хаана?..

Үдэр бүхэндэ шахуу дабтагдажа байдаг энэ эгээл юрын асуудал гэнтэ айдаһа хүрэмэ удхатай боложо, харагдахагүй, дабагдахагүй хаалгаар Шэжэрмаагай урдань ургаад, эдэ һайхан бодолнуудыень зүрхэ сэдьхэлһээнь таһалжархиһан шэнгеэр һанагдаба.

«Хайшаашье һаа хамаагүй, гансал эндэһээ,— гэжэ Шэжэрмаа үсэдөөр бодоно.— Жэшээнь, город...».

Тэрэ хүн болоһоор нэгэл дахин городой ресторанда орожо үзэһэн байгаа. Эдеэ зөөдэг һамгадайнь, зорюута суглуулһандал, бултадаа сэбэрнүүд, урихануud юумэд хуурмаг нялуунаар энеэбхилэлдэн, столнуудай хоорондуур шэмээгүйгөөр һолжорон ябаһыень мүнөө һанана.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Анхарагты!

Альтернативна телевидениин болон радиогой хүтэлбэрилэгшэдые республиканска конференцидэ хабаадалсахаар мэдүүлгэнүүдые үгэхыетнай гүйнабди. Тэрэ майн 4-дэ болохо. Тэрээн дээрэ регинональна, Россин, бүхэсоюзна учредительнэ конференциинүүдтэ хабаадалсаха делегадууд һунгагдаха.

Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Сүхэ-Баатарай үйлсэ, 16, ВЛКСМ-эй обкомой СОЭР, телефон: 2-37-31.

Һэргээн бодхооно

Огторгой өөдэ харбаһан пүмпэгэр оройнуудтай хэдэн арбаад һүмэнүүд Москвае хэды гое һайхан болгодог, шэмэглэдэг гээшэб.

Хэдэн арбаад жэлнүүдэй туршада москвагайхид эгээл нангин зүйлнүүдтэ анхаралаа хандуулхаяа, хэрэгсээхээ болишоһон байгаа. Тойроод байһан хүнүүдэй һанаа амараар хандаһанһаа уламжалан, һүмэнүүд һандаргагдадаг, өөһэдөө үмхиржэ, бутаржа һаладаг һэн. Манай общественэ дарагдаһан зуһаан маные сүмэ сохин үлеэһэн хабарай шэнэд хэлгын һэбшээн бүхы юумые хубилгажа эхилээ. Эртэ үрдын һүмэнүүдшье һэльбэн шэнэлэгдэжэ, огторгой өөдэ харбаһан пүмпэгэр оройнууд хубилгагдажа, хэрээһэкүүд алтан шэрээр шэрдэгдэнэ, хүн түрэлтэнэй уран гараар бүтээгдэһэн зүйлнүүд үрдынхи мэтэ гое һайхан түхэл шарайгаараа хүнүүдые баясуулан баярлуулжа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ Богородицын һүмэ соо домогто Пересвет болон Ослябя гэгшэд мүнхэ нойроор нойрсонхой юм.

ТАСС-ай фотохронико.

Туһаламжа хүлеэнэ

Улаан-Үдэ хотын эгээл түбтэ Святая Троица гэһэн һандаршаһан һүмые, үмхиржэ бутаржа эхилһэн Гостика болон Худалдаа наймаанай зэргэнүүдые харахада зүрхэ сэдьхэл үбдэдэг. Тэдэ һэльбэн шэнэлэгшын шадитэ гараараа хүрэжэ, хубилган һэргээхыень хүлеэжэ ядашанхай. Тэдэнике абархын тула ямаршье хүсэл оролдолго гаргагданагүй гэжэ хэлэжэ болохогүй. Святая Троица һүмые һэльбэн шэнэлхэ талаар хүдэлмэри хэгдэжэ эхилэнхэй, Тэрэнике һэргээхын тула мүнгэн суглуулагдана. Хүндэтэ нютагайхид, хэрбээ Таанадай туһалаагүй һаа, «Абаралга» гэһэн бүлгэмэй гэшүүдэй һайн һайхан хүсэл эрмэлзэл болон ажал хэрэгүүд урагшагүйдэхэл. Тиимэһээ воскресениин үдэр, апрелиин 29-дэ, 10 сагта амаралтын болон соелой городской парк соо оршоһон Улаан-Үдын Святая Троица һүмые сэбэрлэхэ талаар ажал хүдэлмэридэ хабаадалсахыетнай Таанадые уринабди. Хэрбээ Таанадай ажал хэхэдэ хэрэгтэй болохо хэрэгсэлнүүдээ абаад ерээ һаатнай, бүришье зохид байха. Эндэл һүмые һэльбэн шэнэлхэ талаар мүнгэ суглуулга эмхидхэгдэхэ.

Святая Троица һүмые һэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэ туһалха гүйлтатайгаар бүхы шулуушадта, дархашуулда, штукатур-шэрдэгшэдтэ, кровельщигүүдтэ ханданабди. Имэ адресаар бэшэгүүдые эльгээхэдэтнай болохо: (70020, Улаан-Үдэ хото, Пушкинай үйлсэ, 20, хэлхээ холбоонойотделени, а/я 7113.

Энээн тушаа Улаан-Үдэ хотын үндэр наһатайшуулай һанамжануудые мэдэжэ абахадамнай манда һонирхомоор байха. Энэ һүмые һэргээхэ талаар хүдэлмэридэ туһалхашье һэн.

Таанадай туһаламжа, дэмжэлгэдэ бидэ тон ехээр найдэнэбди.

Хүндэлэгшэ «Абаралга» бүлгэмэй Совет.

ҮҮДЭНҮҮДЭЭ ХҮНДЭМҮҮШЭЭР СЭЛИХЭНЬ

ХҮНДЭТЭ УЛААН-ҮДЫНХИД БОЛОН ГОРОДОЙ АЙЛШАД

АПРЕЛИИН 30-ҺАА соелой болон амаралтын городской парк, «Юбилейный» парк зунайнгаа сезониие нээхэнь.

Паркнуудай аттракционуудаар ябахыетнай таанадые уринабди.

Паркнууд 12-һоо 19 саг болотор, суббото, воскресениин үдэрнүүдтэ 11-һээ 20 саг болотор хүдэлхэ.

Соелой болон амаралтын городской парк соо 11-һээ 19 саг, субботодо болон воскресенидэ 11-һээ 21 саг болотор наадакай автомадуудай павильон хүдэлхэ.

Паркын үбэлэй хатарай зал соо суббото болон воскресениин үдэрнүүдтэ эдиршүүлдэ 12, 13, 14 сагуудта мультфильмүүд харуулагдаха.

Городой залуушуул вторнигто, пятницада, субботодо, воскресенидэ 20 саг 30 минутаһаа 23 саг болотор диско-үдэшэнүүдтэ хабаадалсаха аргатай байха.

Зохидоор, хүхюүнээр амархыетнай хүсэнэбди.

ТЕАТР

ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЕТА
Концерт засл. арт. БурАССР, дипломанта Всероссийского конкурса им. М. Глинки Валентина КОСЕНКО и солистки оперы Людмилы ТЕРЕЩЕНКО — в 19.

БУРЯТСКИЙ ДРАМТЕАТР ИМЕНИ Х. НАМСАРАЕВА
ХАЗААР ХАРА ҺАХАЛ (Черная борода)—в 19-30.

РУССКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ
НОВЫЕ ПОХОЖДЕНИЯ ЗНАМЕНИТЫХ КОТОВ—в 12, ЛОЛИТА—в 19-30.

КИНО

«ДРУЖБА»
СБОРНИК МУЛЬТФИЛЬМОВ в 9-50, ЧЕТЫРЕ МУШКЕТЕРА (2 серии)—в 11-20, 21-10, ЧЕТВЕРО ПРОТИВ КАРДИНАЛА—в 14, ПОД ПРИНУЖДЕНИЕМ—в 15-30, 17-20, 19-20.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал—СЕМЬЯ (2 серии) —в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-50. Зеленый зал—КОРОТКОЕ ЗАМЫКАНИЕ—в 9-40, 13-50, 21-30, ПСЫ—в 11-40, 15-50, МУДРАЯ ЦАРИЦА МАНДУХАЙ (2 серии) —в 18-10.

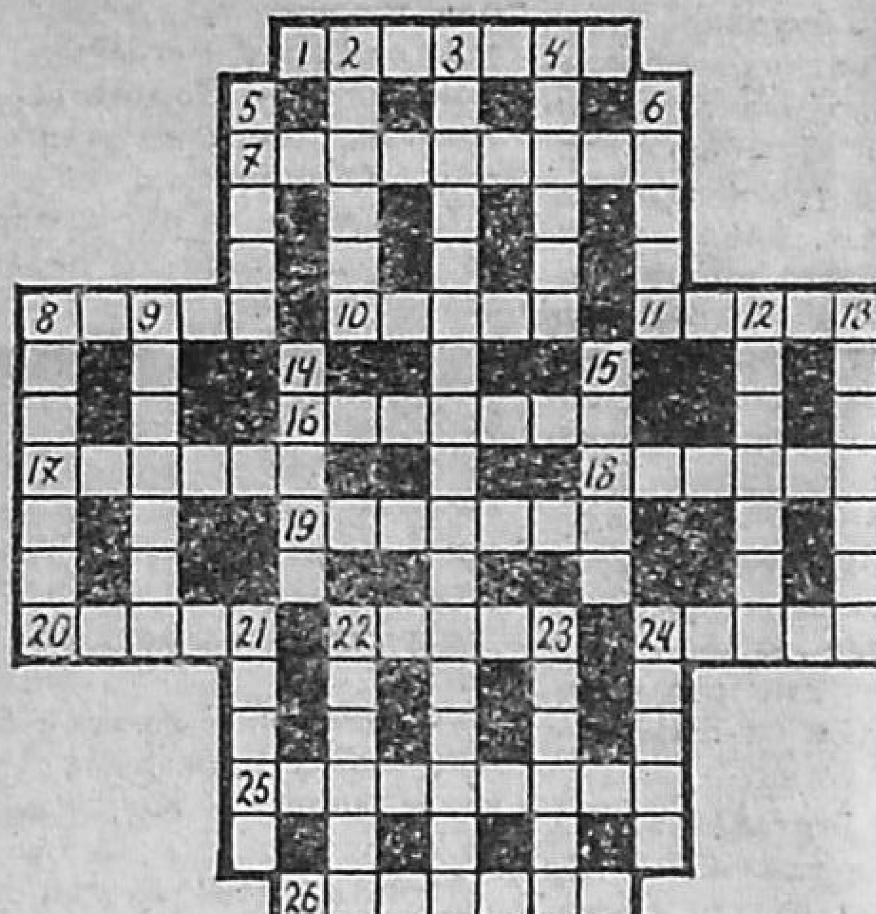
«РОДИНА»
ЭГРЕТА ИЗ СЛОНОВОЙ КОСТИ—в 10, 16, ВСТРЕЧА (2 серии)—в 11-20, 14, 18-10, 20-50.

«ОКТЯБРЬ»
ГОВОРИ СМЕЛО—в 9-40, 11-20, 13, 14-40, 16-20, 18, 20, 21-30.

«ЭРДЭМ»
МУЛЬТФИЛЬМЫ—в 9-40, 12-40, НЕСУРАЗНЫЕ КАНИКУЛЫ — в 11-10, 14-10, МАЛЕНЬКАЯ ВЕРА (2 серии)—в 15-40, 18-20, 20-50.

«ВОСТОК»
РЕКС-САНИТАР—в 13-30, ЛЮБИ И ВЕРЬ (2 серии)—в 15, 18, 21.

КРОССВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛИ: 1. Травянистое растение, глухая крапива. 7. Метеорологический измерительный прибор. 8. Система норм нравственного поведения. 10. Отросток дерева, куста. 11. Широкий диван без спинки. 16. Действующее лицо оперы Верди «Отелло». 17. Выводок животных. 18. Старое название мельчайших организмов. 19. Молочный сахар. 20. Боковая оконечность строя или расположения войск. 22. Точка пересечения оси вращения Земли с ее поверхностью. 24. «Куда иголка, туда и...» (пословица). 25. Коллекционирование знаков почтовой оплаты. 26. Огнестрельное оружие.

ПО ВЕРТИКАЛИ: 2. Русский художник и музыкант историк искусства. 3. Обман, показуха. 4. Закрытое полое пространство внутри прибора, устройства. 5. Стебель и листья корнеплодов. 6. Рисунок, начертание букв. 8. Цитата, помещаемая в заголовке сочинения. 9. Домашняя птица. 12. Сорт печенья. 13. Сорт кофе. 14. Стиль плавания. 15. Прозаический жанр. 21. Раздел текста, рубрика. 22. Фаза «в дыхании океана». 23. Сельскохозяйственная машина. 24. Подразделение для несения караульной службы.

АПРЕЛИИН 21-ДЭ ТОЛИЛОГДОҺОН КРОССВОРДЫН ХАРЮУНУУД

ПО ГОРИЗОНТАЛИ: 1. Гвардия. 7. Антепренер. 10. Фреска. 11. Циклон. 13. Вожжи. 16. Трибуна. 18. Ярнович. 20. Плов. 21. Голиков. 22. Марс. 23. Леонора. 26. Корнель. 28. Наови. 29. Щирица. 30. Пассив. 32. Бетононасос. 33. Малахит.

ПО ВЕРТИКАЛИ: 2. Варшава. 3. Репа. 4. Инерция. 5. Энеску. 6. Теркин. 8. Орнитология. 9. «Возвращение». 12. Штапель. 14. Жариков. 15. «Счастье». 17. Нагер. 19. Ровно. 24. Офицер. 25. Анафора. 26. Кипчаки. 27. Рассол. 31. Зола.

Би 16 наһатайб. Комсомолой комитедэй бүридэлдэ ородогби. Буряадай бусад һургуулинуудай комитедэй гэшүүдтэй бэшэг бэшэлсэжэ, һонинуудаа андалдабал баяртай байха һэм. Поэзидэ дуратай хүнтэй нүхэсэхэ хүсэлтэйб.

Минии адрес: 671221, Сэлэнгын район, Ноёхон тосхон, Зургаан-Дэбэ гэһэн почтын отделени, Коммунистическая үйлсэ, 37-1, Радкаева Эржэнэдэ.

***

Би 17 наһатайб, хүгжэмэй училищида һуранаб, классическа хүгжэмдэ, илангаяа Бахай, Шубертын, Бетховеной, Шопенэй, Моцартын хүгжэмүүдтэ дуратайб. Би гансал хани нүхэдые бэшэ, харин нэгэн һалтаниие олохо хүсэлтэйб. Классикые һайшаадаг байгаашье һаа, мүнөөнэй хүгжэмдэ—«Ласковый май», Белоусовта дуратайб.

Хүүгэдые намдал адлаар хүгжэм ойлгожо, дурлажа һургахын тула хүгжэмэй багша болохо хүсэлтэйб. «Хүгжэмэй талаар хүмүүжүүлгэ хүгжэмшэниие хүмүүжүүлгэ бэшэ, харин нэн түрүүн хүниие хүмүүжүүлгэ болодог» [В. Сухомлинский].

670002, Улаан-Үдэ хото, Лимоновой үйлсэ, 6-4, Хороших Ольгодо.

МВД мэдээсэнэ

Апрелиин 17-до Ивалгын районой Гүрэльбэдэ ажаһуудаг Д. Д. Шоймполов һогтуугаар Хитадай Арадай Республикын эрхэтэн Куце-Фу («Байгал» учхоздо хүдэлдэг) гэгшые сохижорхео. Шоймполов баригдаа.

Апрелиин 17-ной һүни Сэлэнгын районой Ацулын столово тоногдоо. Иигэжэ эндэһээ мэшээг талхан, мэшээг саахар, обёосой хүрпээ, нэгэ хайрсаг тоһон, 10 сай хулгайлагдаһан байна. Энээнһээ урагша хаанашье хүдэлөөгүй, сүүдлүүлжэ үзэһэн Десятов С. М. хулгай хээ гэжэ элирүүлэгдээ.

Апрелиин 17-до «Больница» гэжэ трамвайн буудал дээрэ нэгэ һамганай мүнгэтэй сүүмхэ хулгайлагдаа. Харуулай албангай хүдэлмэрилэгшэд энэ гэмтэ ябадал гаргагшые барижа шадаа.

Красноярска хизаарһаа Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг түрэлхидтөө айлшаар ерэһэн хуулиин наһа гүйсөөгүй Золотарев Н. Е. хулгай хээ.

Апрелиин 19-дэ Прибайкалиин районой Татаурово станцида наншалдаан боложо, А. Иваненко болон В. Ф. Ларионов хутагаар хадхуулаа. Иваненко больницада абаашажа ябахадань наһа бараа. Хориин районой Тэгдэ һууриндэ ажаһуудаг аха дүү В. ба А. Гатаулинууд энэ гэмтэ ябадал гаргаа.

Апрелиин 20-до Улаан-Үдын «Позная» гэжэ кафе сооһоо мүнгэтэй сүүмхэ тоногдоһон байна. Түрмэһөө условноор табигдаһан Д. Н. Новоселов хулгай хээ гэжэ элирүүлэгдээ.

Энэл үдэшэ багшанарай институдай студентка Г. гэгшын мүнгэтэй сүүмхэ хулгайда ороо. Урдань сүүдлүүлһэн Юлдашев М. М. болон Л. А. Рябовичев имэ гэмтэ ябадал гаргаа гэжэ элирүүлэгдээ.

Апрелиин 21-дэ Улаан-Үдын Пушкинай үйлсэдэ «Байгал» болон «Сэлэнгэ» кооперативуудай хүдэлмэришэд Пономарев В. В., Прокопов А. Н. «ВАЗ-21011» түхэлэй автомашинын урдахи болон хажуу тээхи сонхын шэлнүүдые тэһэлээ.

Апрелиин 21-нэй һүни Улаан-Үдын Куйбышевай үйлсэдэхи гэрэй хашаа соо байһан «Ниссан» автомашинын урдахи сонхын шэл, хоер гэрэл, шэл сэбэрлэдэг щетконууд хулгайлагдаа. Хаанашье хүдэлдэггүй Ю. Б. Будажапов болон «Забайкаллесхоз» трестын жолоошон Э. Ш. Вагитов хулгай хээ гэжэ элирүүлэгдээ.

Апрелиин 21-нэй үдэр аха дүү М. ба А. Решетниковүүд таксигай жолоошон И. Я. Хаименовые хутагаар, хэмэл пистоледээр айлгаһанайнгаа түлөө баригдаа.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй пресс-группа.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:

670000, г. Улан-Удэ, ул. Каландаришвили, 23. Телефоны: зам. редактора—2-34-06, секретариата—2-34-41; отделов: идеологический—2-43-23, социально-экономических проблем—2-43-23, писем и образования, переводов—2-40-57, корректорская—2-35-74.

ДОЛООН ХОНОГТО НЭГЭ УДАА СУББОТЫН ҮДЭРНҮҮДТЭ ГАРАДАГ.

Газета отпечатана в республиканской типографии Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03436.

Редактор Александр ДРУЖИНИН.